

69. заседание

Петък, 18 април 1924 година

(Открито отъ подпредседателя Н. Найденовъ, въ 16 ч.)

Председателстващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Моля г. секретаря да провѣри по списъка присѣдстваващитѣ г. г. народни представители:

Секретарь д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): (Прочита списъка. Отъ заседанието сж отсъствували следните народни представители: Алексиевъ Никола, Балговъ Никола, Братановъ, Цочо, Бръшляновъ Цоню, Буровъ Атанасъ, Василевъ Григоръ, Велиновъ Тончо, Величковъ Петко, Волевъ Борисъ, Георгиевъ Додо, Гоговъ Дѣлчо Тодоровъ, Гургутски Рангелъ, Джидровъ д-ръ Петъръ, Димитровъ Парашкевъ, Домузчиевъ Василь, Думаковъ Тончо, Ивановъ Пани, Кабакчиевъ Христо, Косовски Георги, Кръстевъ Захари, Мадовъ Константинъ Георгиевъ, Марковъ Михо, Марковъ Никола, Милановъ д-ръ Кънчо, Мочуровъ Велико, Мушановъ Никола, Найденовъ Петко, Никифоровъ Стоянъ, п. Николовъ Маринъ, Панайотовъ Тодоръ, Петровъ Койчо, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Владимиръ, Поповъ Христо, Симеоновъ Иванъ, Славковъ Христо, Славовъ Йордакъ, Стайповъ Петко, Статевъ Христо, Стефановъ Петъръ, Стоилковъ Таско, Терзиевъ Иванъ, Тодоровъ Грую, Теодоровъ Теодоръ, Христовъ Христо, Цаневъ Александъръ, Цвѣтановъ Донко, Черневъ Христо, Чирпанлиевъ д-ръ Никола и Юртовъ Георги)

Председателстващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Г. г. народни представители! Отъ 247 души народни представители присѣдствуватъ 130. Понеже има законното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

Преди да пристѣпимъ къмъ разглеждане дневния редъ, има да направя нѣкои съобщения за разрешенитѣ отъ председателството отпуски, а именно:

- На г. Григоръ Реджовъ — 3 дни;
- На г. Христо Господиновъ П — 3 дни;
- На г. Додо Георгиевъ — 2 дни;
- На г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ — 1 день;
- На г. Таско Стоилковъ — 2 дни;
- На г. Никола Кемилевъ — 3 дни;
- На г. Костадинъ Георгиевъ — 3 дни;
- На г. Борисъ Волевъ — 2 дни;
- На г. Христо Черневъ — 2 дни;
- На г. Николай Алексиевъ — 2 дни;
- На г. Рангелъ Гургутски — 2 дни;
- На г. Петко Търпановъ — 1 день;
- На г. Иванъ Симеоновъ — 1 день;
- На г. Михаилъ Донсузовъ — 2 дни;
- На г. Станъ Ангеловъ — 3 дни.

Освенъ тѣзи отпуски, постѣпили сж сжщо заявления за отпуски отъ нѣкои народни представители. Понеже исканиятъ отъ тѣхъ отпускъ превишава рамбѣра, който председателството може да имъ разреши, необходимо е одобрението на народното събрание.

Народниятъ представителъ г. Георги Поповъ иска 4 дни отпускъ по важни домашни причини. Досега се е ползувалъ съ 24 дни отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на г. Георги Поповъ 4 дни отпускъ по казанитѣ отъ него причини, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Стефанъ Гочевъ по важни домашни причини иска 3 дни отпускъ. Досега се е ползувалъ съ 20 дни отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши исканиятъ 3 дни отпускъ на народния представителъ г. Стефанъ Гочевъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Андрея Ляпчевъ иска 6 дни отпускъ, по важни домашни причини. Досега се е ползувалъ съ 47 дни служебнъ отпускъ. Моля ония г. г. на-

родни представители, които сж съгласни да му разреши исканиятъ 6-дневенъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Проданъ Поповъ, който се е ползувалъ съ 24 дни отпускъ, иска по важни домашни причини още 3 дни отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Въ бюрото на Народното събрание сж постѣпили следнитѣ законопроекти:

Отъ Министерството на финанситѣ — законопроектъ за измѣнение и допълнение закона за военния данѣкъ;

Отъ Министерството на вътрешнитѣ работи — законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за заселване бѣжанцитѣ и обезпечаване поминѣка имъ, отъ 21 декември 1920 г.;

Постѣпило е сжщо така едно предложение, вносителъ на което сж г. г. народнитѣ представители Х. Силиновъ, Д. Бошняковъ и А. Цаневъ, поддрѣнено съ подписитѣ на нужното число народни представители, съ което искатъ да се отпуснатъ на заселилитѣ се въ България вследствие руската революция руски граждани, взели участие съ рускитѣ войски отъ освободителната война, народни пенсии както следва — изброяватъ се нѣколко лица по списѣкъ.

Постѣпило е питане отъ бургазкия народенъ представителъ г. Никола Рачевъ до г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, съ което иска да му се отговори, по поводъ твърдението на народния представителъ г. Дулчевъ въ заседанието на Парламента на 9 т. м., има ли масови уволнения на фелдшери, и то по незаконни причини, и ако има уволнени фелдшери, колко сж тѣ и защо сж уволнени.

Преди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда ще отговори на питането на народния представителъ г. Хараламби Христовъ за уволнението на нѣколко души работници въ Държавната печатница.

Моля г. Хараламби Христовъ да развие своето питане.

Х. Христовъ (с. д): Г. г. народни представители! Преди нѣколко дни сж уволнени въ Държавната печатница 11 души работници. Такова едно уволнение на една такава доста значителна група работници отеднажъ, и то предъ голѣми празници, не е едно добро дѣло, което се върши въ едно такова държавно учреждение; още повече, че уволненитѣ въ голѣмата си частъ, 9 души, сж членове на типографската организация, едно дружество, което съществува отъ освобождението на България и членоветѣ на което дружество често пакти сж гонени отъ единъ или другъ режимъ. Особено презъ време на бившия режимъ на дружбачитѣ бѣха подгонени работницитѣ въ Държавната печатница, и дружбачитѣ се помъчиха да окичатъ всички работници въ Държавната печатница съ оранжеви ленти. Обаче тѣ не успѣха да си създадатъ своя организация тамъ, да привлечатъ всички работници къмъ една такава своя организация, а попречиха на работата въ Държавната печатница. Сега, отъ проучването на туй уволнение и отъ самитѣ работници, и отъ самото настоятелство на дружеството, и отъ сведенията които взехъ отъ г. директора на Държавната печатница, азъ се убедихъ, че тукъ пакъ има странни влияния, за да се уволняватъ работници отъ Държавната печатница; че не сж само тѣзи мотивитѣ, които се посочватъ, че тѣ сж били стари работници, некадърни, неработили добре и затова трѣбвало да бѣдатъ уволнени, за да бѣдатъ замѣстени съ по-млади или пъкъ, за

да се намали персоналот, защото въ новия бюджет се предвиждат намаление на службите. Отъ работниците, които сж посочени въ питането — първа нужда да чета имената имъ тукъ — има нѣкои по-стари работници, които отъ по-рано сж казвали, че тѣ сами желаятъ да бъдатъ уволнени, да бъдатъ пенсиониранни, но има и други работници, които не желаятъ да бъдатъ уволнени и пенсиониранни, и добри работници, за които изказа похвала самиятъ директоръ на печатницата. Сжщо така, споредъ моятъ сведения, и началникътъ на словослагателското отделение г. Цанковъ е посочилъ нѣкои отъ тия работници като добри работници въ печатницата. Отъ уволненитѣ работници има нѣкои, които още отъ малки, като ученици, сж въ тази печатница, и сега, макаръ да не сж лоши работници, сж уволнени отъ печатницата и по такъвъ единъ начинъ сж принудени да се задоволяватъ съ своята пенсия или да търсятъ сега работа, и то предъ празниците. Ние не можемъ да се противопоставимъ на това, че печатницата ще трѣбва да се освободи отъ по-старитѣ работници, които сж негодни за работа, но това не може да става масово, изведвайтъ на таква голѣми партии. Това става въ Държавната печатница, където тѣзи хора сж служили толкова време, дали сж младшитѣ си тамъ, дали сж почти цѣлия си животъ тамъ за издигането на тая печатница, за службата на държавата, и тѣ не би трѣбвало така масово на партии по 11 души изодвайтъ да се уволняватъ и да се оставятъ въ едно твърде тежко положение. Защото повечето отъ уволненитѣ работници сж съ голѣми семейства. При мене дойде единъ отъ тѣзи работници съ петолично семейство, съ две деца, които поддържа въ чужбина съ своята заплата, и днесъ когато той ще трѣбва да бъде уволненъ отъ печатницата, ще трѣбва да повика децата си тукъ, защото не ще може да ги издържа, и самъ той съ семейството си ще бъде поставенъ въ едно мизерно положение. Самиятъ той работникъ, макаръ да е доста възрастенъ на години, въ сжщностъ е единъ много енергиченъ и външно не прави впечатление на старъ човѣкъ — 52-годишенъ е. казва се Спиридонъ Малковъ.

По поводъ на това уволнение трѣбва да ви обърна вниманието, г. г. народни представители, че въ Държавната печатница почиватъ да се създаватъ групички, каквито сж се създавали по-рано при дружбашкия режимъ, за да преследватъ работниците, които не съгласуватъ на една или друга партия, които не сж въ едно или друго професионално дружество, да ги предизвикватъ, провокиратъ и да създаватъ условия въ печатницата за изгонване нѣкои работници. Първа нужда да посочвамъ тукъ лица. Достатъчно е г. министърътъ да се заинтересува и г. директорътъ и факторътъ ще му посочатъ кои сж тѣзи работници, повечето отъ тѣхъ новоназначени, които сж създали една такава група, за да провокиратъ известни работници и по такъвъ начинъ да създаватъ условия за тѣхното изгонване отъ Държавната печатница. Говори се за уволнението и на нова партия отъ около двадесетина души. Г. директорътъ на Държавната печатница казва, че нѣма да има нови уволнения. Дано да нѣма, но азъ се съмнявамъ. Ако г. министърътъ не обърне внимание върху тая Държавна печатница, за да нѣма тамъ гонене между работниците, за да не се създаватъ привилегии на известни групи отъ работници тамъ, ми се чини, че тия уволнения ще ги има още и що се пречи на работата въ печатницата. Тукъ не става въпросъ за партизани, въпросъ на коя партия принадлежатъ работниците, защото отъ уволненитѣ има нѣкои, които принадлежатъ на нѣколко партии. Следователно, въпросътъ не е партизански; въпросътъ е за добритѣ работници, които работятъ въ тая печатница, които сж дали, както казахъ, младшитѣ си, защото има двама души отъ тѣхъ, които сж тамъ още отъ своето ученическо време, които сж принесли голѣми услуги къмъ тая печатница и които сега се уволняватъ. А отъ 9 юний насамъ има назначени около 30—40 души нови работници. И ако шатътъ се намалва, ако по бюджетни причини трѣбва да се уволнятъ нѣкои работници, безспорно, би трѣбвало да се уволнятъ нѣкои отъ тѣзи новоназначени въ печатницата, а не старитѣ заслужили работници.

Ето, това е питането, което отправямъ къмъ г. министра, за да добия осветление по уволнението на тѣзи работници въ Държавната печатница.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! На питането на Народния представител г. Хараламби Христо

стовъ по случай уволнението на 11 души работници отъ Държавната печатница има да дамъ следния отговоръ.

Държавната печатница фактически се ползува съ една автономност, макаръ съ законъ тя да не е автономно учреждение. Фактически министърътъ, азъ особено откакто съмъ министъръ, не съмъ се никога мѣсилъ въ разпореденията на директора на печатницата досежно уволнението и назначението на персонала. Съ изключение на него и на още 2—3 души, които трѣбва безспорно да се ползуватъ и съ моето доверие, за да имъ повѣря ръководството на този важенъ държавенъ институтъ, азъ други назначавания въ Държавната печатница не съмъ вършилъ и съмъ предоставилъ на директора и фактора пълна свобода, понеже искамъ отъ тѣхъ работитѣ тамъ да вървятъ добре. Тѣ отъ своя страна трѣбва да иматъ пълна свобода въ разпоредането съ персонала и тѣ сж, които съвременно ще преценяватъ, дали известенъ технически работникъ е годенъ или негоденъ за съответната служба.

Уволнението на тия 11 души работници ми стана известно онзи денъ когато постали питането. И азъ мога да се огранича само съ този отговоръ да ви кажа, че техническиятъ директоръ и факторътъ сж намѣрили за нужно да премахнатъ тия 11 души работници, които не изпълнявали достатъчно добре своята служба. Но за да дамъ единъ по-обширенъ обясненъ на почитаемото Народно събрание, азъ позивахъ директора, и той ми даде следнитѣ обяснения. По бюджетни причини се наложило съкращаването на техническия персоналъ и за критерий той е избралъ следното нѣщо, което може да има следъ себе си най-малко неприятности за тѣхъ — да се пристъпи къмъ уволнението на онѣзи работници, които по-рано сж изразили желание сами да напуснатъ печатницата, чакали сж да възимуватъ като чиновници, да дойде пролѣтъта, да напуснатъ печатницата и да си търсятъ другаде работа; второ, да бъдатъ хора, които ще получатъ пенсия; и, трето, да иматъ странични доходи. А всички онѣзи, които сж въ лошо положение, нѣматъ пенсия, нѣматъ странични доходи и не сж изявявали такова желание да напуснатъ, да бъдатъ запазени. Това е билъ ръководниятъ принципъ на директора при уволнението на тия 11 души, които въ болшинството — азъ имамъ тѣхнитѣ биографии — сж хора, които принадлежатъ на днесъ управляващата партия, и тѣ сж именно тия хора, за които г. Хараламби Христовъ най-много скѣрби, че сж стари, че сж дали своитѣ младини на Държавната печатница, че сж хора между 55 и 65 години; тѣ сж хора, които принадлежатъ на Демократическия съговоръ и които иматъ и заслуги въ него. Обаче поради крайно напредналата имъ възраст — Христо Георгиевъ, на 62 години, Стефанъ Дипломатовъ, на 65 години, Витанъ Дюлгеровъ, на 62 години, Велю Христовъ, на 65 години — трѣбваше да бъдатъ уволнени; всички сж хора, прекарали по 20—30 години въ Държавната печатница и иматъ право на пенсия и сж си създали между другото и нѣкои странични доходи. Следователно, този е билъ критериятъ, да се пристъпи къмъ уволнението на тия, които най-лесно биха понесли това уволнение. Другитѣ иматъ между другото и тия недостатъци, че не сж си медали работата, а сж се занимавали съ едно активно и явно партизанство, прекарвали времето си само въ прения съ работнитѣ, какво управление трѣбва да има въ България, тая партия добра или лоша е, а сж гледали по-малко своята първа работа и сж били нетърпими за службата си. Тѣй че какъво партизанство или други съображения не сж повлияли на директора да уволни тѣзи 11 души; главно по бюджетни причини е трѣбвало да стане това съкращаване. Ако народното представителство желае, азъ мога да му дамъ този списъкъ съ подробни бележки за миналото на уволненитѣ, какви работи сж вършили, които сж несъмнѣтими съ тѣхнитѣ длѣжности като работници.

Това сж обясненията, които мога да дамъ. Не е имало никакви други съображения при уволнението на тѣзи работници — да се преследва този или ози. Шестъ души отъ тѣхъ сж хора, които принадлежатъ на Демократическия съговоръ. Ако искахъ да правимъ партизанство не щѣхме да уволняваме тѣхъ, а наши политически врагове. Дѣлка да отбележа, че директорътъ на Държавната печатница е човѣкъ, който има повече връзки съ Типографския съюзъ, единъ почитанъ и уважаванъ отъ работничеството човѣкъ. Азъ знаа, че въ началото на моето управление идваха делегации да го заплашаватъ отъ упрѣдитѣ, които му отправяше Графическиятъ съюзъ. Отначало имаше кампания противъ него отъ собственицитѣ на частнитѣ печатници, които идваха при мене да искатъ неговото махване, понеже водѣше една политика, която нагър-

няваше тѣхнитѣ професионални интереси. Работници сѣ идвали при мене въ защита на този директоръ, когото сега обвинявате, че извършилъ грѣшо противно на морала и на неговитѣ служебни обязанности — да гони незаслужено работницитѣ. Мене ми се струва, че и г. Дановъ идва при мене. Не е ли вѣрно, г. Дановъ?

Г. Дановъ (с. д): За какво?

Министъръ Ц. Бобошевски: Когато говорѣхме за г. Македонски, и Вие се изказахте въ разрѣзъ съ Графическия съюзъ, който е недоволенъ отъ неговото управление. Искамъ да кажа, че г. Македонски симпатизира по-скоро на васъ.

Г. Дановъ (с. д): Нѣма никакви връзки съ насъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: И като е така, не можемъ да го подозираме въ какъкви съображения, че тукъ имало партизанство или други нѣкои странични влияния.

Това сѣ обясненията, които имахъ да дамъ по поводъ уволнението на тѣзи 11 души. Бъдете увѣрени, че 10 месеца отъ какъкъ управлявамъ, не е имало масови уволнения. При единъ персоналъ отъ 500—600 души, отъ които сѣ пострадали 4—5 души, които смѣтате за ваши, не бива отъ това да се прави въпросъ и да се използва така този институтъ за контролъ — питанията. Азъ можехъ да дамъ тѣзи обяснения и частно. При уволнението на тѣзи 11 души не е имало никакво партизанство, а само бюджетни съображения сѣ се имали предъ видъ, като се е почнало най-напредъ отъ тѣзи, които симпатизиратъ на днесъ управлящата партия.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата на родниятъ представител г. Хараламби Христовъ.

Х. Христовъ (с. д): Г. г. народни представители! Ако направихъ това питане, направихъ го не за да изоблича директора на Държавната печатница или да направя нѣкакъвъ упрѣкъ на г. министра, но да направя едно предупреждение за оную, което става въ Държавната печатница. Макаръ ти да е едно автономно учреждение, не надниквал ли въ нея окоето на г. министра, ще се разиграятъ още повече партизански гонения. Азъ не ви споменахъ по-рано имената на една група работници тамъ, които сега се смѣтатъ за върли сговористи и съставляватъ едно ядро, което заплашва г. директора на печатницата, че ще искатъ неговото уволнение, ако той не изпълнява тѣхнитѣ искания. Не знаа дали г. директорътъ е съ тежния къмъ тази или онази партия, но въ всѣки случай той не е нашъ партизанинъ. Между уволненитѣ нѣма толкова сговористи, колкото казва г. министърътъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Вземи и прочети. (Сочи му единъ листъ)

К. Пастуховъ (с. д): Кога сѣ станали сговористи?

Министъръ Ц. Бобошевски: Принадлежали сѣ на бившитѣ партии, които сега образуватъ Демократическия сговоръ.

Х. Христовъ (с. д): Много хубаво е направено, че е уволненъ единъ доколкото знаа отъ сведенията, които имамъ отъ печатницата, сега сговористъ, нѣкой си Манолъ Колушки, който по-рано билъ дружбашъ, единъ корумпиранъ и болнавъ човѣкъ, който вмѣсто да си гледа работата въ печатницата, е ходилъ да разнася позиви въ другитѣ печатници, като е зарѣзалъ работата си въ Държавната печатница; много хубаво е направилъ директорътъ, дето е уволнилъ единъ такъвъ човѣкъ, който вчера е билъ дружбашъ, днесъ сговористъ, а утре кой знае какъвъ ще стане. Но въ всѣки случай не се уволняватъ тѣзи, които сѣ предизвиквали споровѣтъ, а се уволняватъ тѣзи, които сѣ предизвиквали. Мене ми се струва, че тукъ се схваща каква е работата въ Държавната печатница: тамъ вече има известно число работници, които се смѣтатъ за сговористи и искатъ да създадатъ едно дружество, искатъ да торозятъ другитѣ работници и да ги каратъ да се записватъ зорлемъ въ новата организация, като ги заплашватъ, че ако не се подчинятъ на туй тѣхно желание, ще бѣдатъ изгонени отъ печатницата. Ето защо добре ще бѣде, ако г. министърътъ има своето око въ тази печатница. Не казвамъ, че трѣбва да се прави партизанитѣ, че нашитѣ партизани да се задържатъ, а другитѣ да се изгонятъ. Принадлежността къмъ тази или онази партия не трѣбва да влияе нито на г. министра, нито на г. директора, за да държатъ работницитѣ тамъ. Единичното, което е важно за тѣхъ, е добрата работа на самитѣ работници. За този случай и началникътъ на словослагателското отдѣление и директорътъ посочватъ нѣколко души, които сѣ добри работници и за които съжаляватъ, че сѣ уволнени. И азъ се чудя, ако и г. директорътъ съжалява за нѣкого, ако и г. началникътъ на словослагателското отдѣление съжалява, кой е тамъ факторътъ, който уволнява и който заплашва даже и директора, че и той може да бѣде уволненъ? Директорътъ е заплашванъ, че ще бѣде уволненъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Колко пъти е заплашванъ съ уволнение, но не е уволненъ до сега.

Х. Христовъ (с. д): Какви партийни убеждения има директорътъ не знаа, но фактъ е, че се върши партизанство въ Държавната печатница и че се върши отъ една група работници. Г. министърътъ трѣбва да каже на г. директора, че той трѣбва да гледа да премахне тѣзи партизански гонения въ Държавната печатница, защото иначе ще страда и самата работа на печатницата.

И. Лѣнарски (д. сг): Кой бѣше факторъ въ Министерството на желѣзницитѣ, та 2.300 души по движението бѣха размѣстени и уволнени презъ управлението на г. Казасовъ?

П. Алековъ (с. д): Направете питане и ще Ви се отговори, че това е станало по решението на Министерския съветъ.

И. Лѣнарски (д. сг): Факторъ бѣше Широкосоциалистическата партия, нейниятъ представител въ министерството.

Д. Казасовъ (с. д): Това е една легенда.

И. Лѣнарски (д. сг): Това е фактъ. Азъ приемамъ анкета, за да докажа, че повече отъ 2.300 души, не по-малко, сѣ били премѣстени и уволнени.

П. Алековъ (с. д): Най-малко Вие имате право да говорите. Цѣляя Вашъ край обърнахте наопаки съ Вашето партизанство.

С. Мошановъ (д. сг): Азъ моля г. Христовъ да обърне питането си въ запитване, за да имаме възможностъ и ние, и другитѣ групи да се изкажемъ.

Х. Христовъ (с. д): Кой Ви пречи да направите такова питане? Обърнете го Вие!

С. Мошановъ (д. сг): Азъ казвамъ на Васъ, понеже Вие сте недоволенъ.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата на родниятъ представител г. Минчо Дилановъ да развие питането си, на което г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи е готовъ да отговори.

М. Дилановъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! На 15 мартъ т. г. имахъ голѣмата честъ като народенъ представител отъ опозицията въ днешно време да направя едно политическо събрание въ с. Орманлий, Софийска околия, но имахъ и голѣмата горчивина, която може да изпита много рѣдко въ живота си единъ общественикъ. — . . .

Д-ръ Н. Колушевъ (д. сг): Вие нито единъ пътъ не сте ми позволили да направя събрание.

М. Дилановъ (з) . . . че само единъ часъ следъ мое замнаване отъ селото, да бѣде убитъ притежателятъ на заведението, въ което направихъ политическото събрание. По този случай отправихъ питане до г. министра на вътрѣшнитѣ работи. Ще изложа обстановката, при която е станало това убийство, обстановката отъ която се вижда, че действително хора, близки до властта, сѣ съдействували за извършване на това убийство.

Н. Пждаревъ (д. сг): За убийството на Тавевъ ли при казвамъ?

М. Дилиановъ (з): Политическото събрание стана съ разрешение на кмета Коста Стояновъ и бѣше масово посетено. Къмъ срѣдата на речта ми доде и народниятъ представителъ Реджовъ, който накрая на събранията взема думата, за да задава въпроси, на които азъ отговорихъ. Поканенъ бѣхъ отъ нашитѣ хора въ селото да остана на обѣдъ, но по причина, че тукъ имаше заседание отъ важенъ характеръ, азъ не останахъ на обѣда, а веднага заминахъ за гара Новоселци. На излизане отъ събранията азъ видѣхъ, че на него сж присѣдствували и трима стражари отъ с. Новоселци, които заедно съ народния представителъ Реджовъ отидоха въ кръчмата на кмета Коста Стояновъ. Половинтъ часъ следъ това — споредъ сведенията, които събрахъ отъ жителитѣ на селото, присѣдствували при самото убийство или пъкъ били въ кръчмата на Коста Стояновъ — се установява следното. Въ кръчмата на Коста Стояновъ сж отишли следнитѣ лица: Георги Анковъ, фактическиятъ убиецъ, родомъ отъ с. Новоселци; неговиятъ братъ Грозданъ Анковъ; председателятъ на тричленната комисиия въ с. Коджаматлиевото Андрѣя Неновъ, и Илия Петровъ, тоже отъ село Коджаматлиевото. Нѣкои отъ тѣзи лица, следъ като известно време сж били въ кръчмата на Коста Стояновъ, където сж разговаряли и пили, отиватъ въ кръчмата на Илия Апостоловъ, където стана моето събрание и където се проектираше да стане обѣда, отъ който азъ се отказахъ. Тамъ тѣ влѣзли въ пререкания съ сдруженитѣ земледѣлци, които били останали на обѣда. Следъ нѣколко минути кметъ Коста Стояновъ отъ своята кръчма изпраща лицето Секулинъ Лешковъ да отиде въ кръчмата на дѣдо Илия, за да види какво правятъ „момчетата“ — както се е изразилъ, споредъ донесенията на хората — и му е далъ 10 л. да се почерпи. Впоследствие Секулинъ Лешковъ се е върналъ и казалъ, че другитѣ сж тамъ и че сж добре. Въ този моментъ въ кръчмата на дѣдо Илия сж станали нѣкакви пререкания; едно отъ лицата, именно Георги Анковъ, се нахвърля върху сдруженитѣ земледѣлци съ обиди; тѣ сж го помолили да напусне кръчмата, но въ този моментъ той извадилъ револверъ, стрелялъ единъ-два пати въ въздуха следъ туй въ кръчмаря, убилъ го намѣсто, стрелялъ следъ туй съ ловджийската си пушка неудачно върху сина на Илия Захариевъ, а наранилъ Петъръ Савовъ отъ с. Орманлий.

Всичко това, като го съпоставимъ съ онѣзи слухове, които предварително циркулираха, какво въ Новоселската околия се готви една шайка, целта на която е да тероризира събранията на хората отъ опозицията и да ги разтурва, говори, че действително въ тази околия се е създадо едно положение много тежко за този, който би ималъ смѣлостта да отиде да прави публични събрания. А че това е така, се вижда и отъ следующия фактъ: на 9 мартъ е било насрочено събрание въ Новоселци, на което пѣлъ да говори народниятъ представителъ Петрина, обаче дочулъ предварително, че има подготвена шайка, която ще разтуря събранията, той е подалъ заявление до прокурора на окръжния съдъ, регистрирано съ вх. № 6.082, поискалъ защитата му; прокурорътъ, съ писмо № 5.516 отъ 8 мартъ, изредилъ до Новоселския полицейски участъкъ да вземе всички мѣрки, за да се предотврати едно покушение върху събранията, насрочено за 9 мартъ. И действително, на това събрание полицията, съгласно писмото на прокурора, е взела мѣрки и това, което стана впоследствие на 15 мартъ, не стана на 9 мартъ.

Като се взематъ предъ видъ всички тѣзи условия, които съпровождатъ това убийство, като се вземе предъ видъ, че то е извършено отъ Георги Анковъ, лице много близко до днешната властъ, който на 9 мартъ се е явилъ въ стражарския дрехи, ходилъ е да арестува, ходилъ е да взема каруци отъ нѣкои сдружени земледѣлци, за да си услуги за нѣщо въ своето стопанство; като се вземе предъ видъ, че това лице не много преди това убийство е посочвало лица на полицията, за да бъдатъ арестувани, и увѣреността на хората, че това лице и въ този моментъ е било на служба като агентъ въ Обществена безопасностъ; като се вземе предъ видъ, че съ това лице е билъ и председателятъ на тричленната комисиия въ с. Коджаматлиевото и че всичко това е ставало въ кръчмата на сегашния кметъ Коста Стояновъ, то не можемъ да не останемъ съ подозрението, че убийството е станало, ако не при съдействие, то поне при най-голяма немарливостъ на властта, олицетворена въ лицето на кмета и въ лицето на примата присѣдствувачи стражари. Всичко това говори, действително, за създаденото положение на тероръ въ тая околия.

Като отидемъ въ тази околия до г. министра на вътрешнитѣ работи, азъ на мѣсто да не го однеса и въ всички други

околии въ страната, за които то има своето значение, защото на многото питания, които нашата парламентарна група е отправила къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи за ограничаване свободата на събранията, почти не е отговорено. Въ многоскратнитѣ милични среци, които съмъ ималъ съ него, г. министърътъ на вътрешнитѣ работи казва: „Никой не ви забранява събранията, събранията сж свободни“. Фактитѣ обаче опровергаватъ г. министра на вътрешнитѣ работи, па ще опровергаватъ и всеки отъ васъ, който би се опиталъ да поддържа това, че събранията сж свободни. Г-да! За да направимъ едно събрание, ние сме отивали дотамъ, че подаваме заявление до окръжния управителъ, подаваме заявление до окръжнитѣ началници не да ни разрешаватъ тѣ събранията, защото правъ е г. министъръ на вътрешнитѣ работи, като казва, че никой законъ не ги запрещава, че конституцията ги позволява, но ние подаваме заявления да не ни пречатъ на събранията, да не ни разтурватъ събранията. А околийскитѣ началници — какъвто е случаятъ въ Севлиево, какъвто е случаятъ въ Разградъ, какъвто е случаятъ въ Русе, какъвто е случаятъ и на много други мѣста, взематъ заявленията и ги резолиратъ: „Не разрешавамъ никакво събрание“, а следъ това пращатъ телеграма или по телефона съобщаватъ на съответното мѣсто да не позволятъ на единъ-кой си народенъ представителъ — какъвто бѣше случаятъ съ мене въ Севлиево, въ Разградско и Русенско — никакво събрание.

Х. Димитровъ (з): Ако не бѣха ти позволили да направя събрание, нѣмаше да стане това убийство, защото ти си създаде тамъ атмосферата.

М. Дилиановъ (з): Г. г. народни представители! Всичко това говори, че въ единъ моментъ, когато предъ българския избирателъ предстоятъ избори за окръжни съветници, за общински съвети въ градоветѣ и селата, когато му предстои да упражни своето върховно право на избирателъ, за опозицията и главно за Земледѣлския народенъ съюзъ, свобода на словото нѣма, свобода на събранията нѣма; и по само това, но който по една щастлива случайностъ, свика едно събрание, рискува това събрание да бѣде окървавено, тъй както стана въ с. Орманлий.

Азъ моля г. министра да даде обяснения, както по това събрание, така и да декларира дали свободата на събранията не се ограничаватъ, дали събранията не сж запрети, и да каже какви сж нарежданията конкретно, които той е далъ до своитѣ органи, за да не пречатъ на свободата на събранията, и да запазятъ тия събрания отъ безчаница, които биха се явили да ги разтурятъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ И. Русевъ: Г. г. народни представители! Отъ факта, че г. Минчо Дилиановъ си е направилъ събрание и ясно, че на събранията не се пречи и тѣ ставатъ. Заведението, въ което е станало събранията, на което той е говорилъ, е една кръчма въ селото „масово“ посещавана. Кръчмата е била пълна — колкото е могла да побере кръчмата, толкова хора е имало. Самиятъ този случай е твърде печаленъ; той самъ характеризира нашитѣ нрави. Убийството, станало тамъ, въ кръчмата, е еднакво печално за всички, безъ разлика къмъ кой лагеръ, къмъ коя партия принадлежимъ. Събранията се е свършило къмъ 11½ ч. Г. Дилиановъ си е отишълъ. Какъвъ езикъ е държалъ въ събранията въ кръчмата, може да се заключи отъ това, че нѣколко негови последователи-друзбаши, сж останали въ кръчмата, за да доизбистрятъ политиката на маса съ сливница предъ себе си. Можемъ да си представимъ въ какво положение сж били въ времето на убийството, ако 4 и половина часа сж приказвали и сж пили ракия. Четвъртъ часъ преди четири часа, къмъ 3½ ч., дружбаши отъ с. Коджаматлиевото, които сж били въ друга кръчма, отивайки за селото си, се отбивалъ въ тази кръчма, за да се „допочерпятъ“. Влизатъ въ кръчмата и продължаватъ да пиятъ. Къмъ 4 ч. дохожда въ кръчмата единъ ловджия, Георги Анковъ, който се приближава къмъ спорящитѣ дружбаши. Скоро той се намисва въ тоя споръ. Спорътъ се продължилъ 3—4 минути и всички излѣзали отъ кръчмата заедно, спорейки твърде оживено, твърде разпалено, защото главитѣ имъ сж били замъглени. Кръчмарътъ се обръща къмъ всички тѣхъ и имъ казва: „Какво се толкова много церемоните съ него (ловджията) изхвърлете го“. Тѣ действително го изхвърлятъ, но следъ малко се чува револверенъ изстрелъ въ кръчмата, навлизатъ селянитѣ обратно, влиза

и Георги Анковъ съ чифтетo, което е било въ ржцетѣ му; давалъ се още изстрели, също и отъ чифте — възможно е и той, ловджията, да е стрелялъ. Следъ тѣзи вистрели всички се разбѣгватъ. Падаатъ на земята ранени, между които и кръчмарятъ. Полицията, която е била въ селото, се затичва къмъ мѣстото, откъдето се давалъ изстрелитѣ, и памира на земята въ кръчмата револверъ. Арестува всички, които сж били тамъ. Днесъ дѣлото е въ I-я съдебенъ следователъ въ София и нито правителството, нито Демократическиятъ сговоръ се интересуватъ кой ще бжде виновентъ. Когото правосъдието намѣри за виновентъ, нека той отговаря за своята вина. За насъ остава само да изкажемъ съжаление, че сж възможни подобни сцени.

Х. Димитровъ (з): Този, който е отишълъ и подкалалъ пожара, е спокоенъ и сега държи речъ противъ Васъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. Дилиановъ, за да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министра.

М. Дилиановъ (з): Г. г. народни представители! Не мога да бжда доволенъ отъ отговора на г. министра. Преди всичко лицата, които сж били тамъ, не сж били пияни. Това се установява отъ следствието. Убийството не е извършено въ 4 ч., а много по-рано. Г. министърътъ вади заключение отъ това, дето въ с. Орманлий сѣмъ направилъ едно публично събрание, че събранията въ страната сж позволени. Ако всички събрания въ страната се последватъ отъ убийства, азъ бихъ желалъ да нѣма никакви събрания.

Азъ бихъ молилъ г. министра да отговори на другитѣ наши питання, които му отпразихме, относно погизване свободата на събранията, защото тѣ сж отъ извънредно важно значение за политическия моментъ, който преживява страната — предстоятъ избори.

Д-ръ Н. Колушевъ (д. сг): Я кажете въ ваше време на колко питання сте отговорили? Нито на едно питане не отговорихте, а на васъ отговаряятъ всѣки день.

М. Дилиановъ (з): Това ли е логиката ви: да не отговаряте на нашитѣ питання затуй, защото не било отговаряно на вашитѣ? Недейте подражава на миналото въ неговитѣ лоши страни.

Д-ръ Н. Колушевъ (д. сг): Азъ депозирахъ въ XIX Народно събрание повече отъ 150 питання и нито на едно не ми се отговори.

Нѣкои отъ сговориститѣ: Г. Дилиановъ тогава викаше да не се отговаря.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Григоръ Реджовъ за лично обяснение, въ свързка съ направеното питане.

М. Дилиановъ (з): Какво лично обяснение, г. председателю? Никой не го е засегналъ.

Д. Мангъровъ (д. сг): А тебе какво те боли?

Г. Реджовъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. Дилиановъ каза, че сѣмъ пристигналъ въ с. Орманлий съ трима стражари.

М. Дилиановъ (з): (Възразява)

Г. Реджовъ (д. сг): Туй е лично обяснение.

Нѣкои отъ сговориститѣ: За него (Сочи М. Дилиановъ) бѣше нѣщо обикновено да пжгува съ стражари.

Н. Петрини (з): (Възразява нѣщо)

Г. Реджовъ (д. сг): Азъ ще кажа и за Вашето събрание въ Новоселци, където бѣхъ. Казава г. Дилиановъ, че имало образувана тамъ шайка. Това не е вѣрно. Питайте г. Грънчаровъ какви думи е казалъ въ събранияето.

Н. Петрини (з): Този пътъ сж се отървали.

Г. Реджовъ (д. сг): Азъ бѣхъ въ Новоселци, но не бѣхъ на събранияето. Но на г. Грънчаровъ има съставенъ актъ за това, което сж е позволено да говори.

А. Сталийски (д. сг): (Къмъ Н. Петрини) Ти, който пред-виждаше съ револверъ студентитѣ, нѣмашъ право да говоришъ.

Г. Реджовъ (д. сг): Той е казалъ тамъ: „Срещу това правителство на професори и генерали, гответе се, сдружени земеделци, да бждете готови, въ единъ день да измратъ като мухи“.

М. Дилиановъ (з): Кой е казалъ това?

Г. Реджовъ (д. сг): Г. Грънчаровъ го е казалъ. Но азъ не се интересувамъ отъ това, а ще дойда до това, какво сте говорили Вие.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Недейте прекъсва, г. Дилиановъ. Думата има г. Реджовъ.

Г. Реджовъ (д. сг): Г-да! Поводъ да взема думата ми даде питането на г. Дилианова до г. министра на вътрешнитѣ работи по поводъ убийството, станало въ с. Орманлий. Той каза, че азъ сѣмъ пристигналъ въ това село съ трима стражари. Съ никакви стражари не сѣмъ пжтувалъ,

М. Дилиановъ (з): (Възразява)

Г. Реджовъ (д. сг): Въ вашето питане е казано. Азъ Ви изслушахъ, г. Дилиановъ, ще бждете добри да ме изслушате и Вие. Въ Вашето питане е казано, че азъ сѣмъ пристигналъ съ трима стражари. Никога не сѣмъ пжтувалъ съ стражари, освенъ въ дружбашко време, когато ме караха въ участъка. (Рядкоплѣскания отъ сговориститѣ). Но сега никога и никъде не сѣмъ си послужилъ съ стражари. Отидохъ въ с. Орманлий по частна работа и се отбихъ въ кръчмата, където се научихъ, че е г. Дилиановъ. Слушахъ докрай — абсолютно никакви пререкания. Събранияето мирно и тихо. Следъ туй, въ 11^{1/2} ч. раздѣлихме се съ г. Дилианова приятелски. Г. Дилиановъ тръгна за гара Новоселци, азъ се качихъ на коия и отидохъ въ Новоселци. Три часа следъ туй е станало убийството. Какъ е станало и кой е виновентъ, то е работа на съдебната властъ да го установи. Обаче отъ тази трибуна азъ протестирамъ енергически противъ твърдението, че въ Новоселската околия имало шайка. Никаква шайка. По-после се научихъ, че стражари отишли въ с. Орманлий не за събранияето, а защото единъ баща се оцкалалъ, че неговиятъ синъ искалъ да го убие съ бомба. И вѣрно е, че следъ обиска бомби се намѣриха. Съ стражари не сѣмъ вървѣлъ. Когато излѣзохъ отъ събранияето, видѣхъ ги.

М. Дилиановъ (з): Това е така.

Г. Реджовъ (д. сг): Попитахъ ги защо сж дошли, тѣ ми казаха: „По служба“. Азъ не сѣмъ се отбивалъ въ никаква кръчма, а отидохъ направо въ Новоселци. Туй е то.

За убийството въ с. Орманлий, всички твърдения на г. Дилиановъ, съ които иска да му даде характеръ на организирано отъ властѣта убийство, не сж вѣрни. То е станало после, както се научихъ, поради пияно скарване и възбудени страсти. Кой е убиецътъ, съдебната властъ ще установи. Но азъ казвамъ, че абсолютно никаква политическа подкладка нѣма и никакви организирани шайки тамъ не е имало и нѣма. Тази околия бѣше мирна околия. Ако е имало шайки, затова е виновентъ единъ дѣребей, Георги Дамяновъ, който върлуваше тамъ и организираще шайки.

П. Петковъ (з): Битъ е председателътъ на дружбата, а побойникътъ е детективъ.

Г. Реджовъ (д. сг): Вие, г. Петковъ, сигуренъ ли сте въ това? Азъ заявявамъ отъ тая трибуна, че предполагаемиятъ убиецъ, споредъ Васъ, абсолютно никакъвъ детективъ не е. Можете да провѣрите и въ Обществената безопасностъ и въ околийското управление или където и да е. Но азъ заявявамъ честно и откровенно, че той никакъвъ агентъ на властѣта не е. Азъ го заварихъ въ с. Орманлий съ пушка, съ кучета — ловджия е, това му е занаятътъ.

Н. Петрини (з): Кой е пралилъ отъ Обществената безопасностъ два автомобиля съ детективи?

Г. Реджовъ (д. сг): Азъ г. Петрини, за автомобили, не мога да отговарямъ: Обществената безопасностъ си има свои длъжности, и ти отговаря,

Н. Петрини (з): Със детективи.

А. Сталийски (д.ст): (Къмъ Н. Петрини) Защо и сега идвашъ съ револверъ въ Камарата? Сега да ти направимъ обискъ, ще намъримъ револверъ въ тебе.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Рачевъ, за да развие своето питане, подадено днесъ, на което г. министърътъ на вътрешнитѣ работи желае да отговори.

Н. Рачевъ (д.ст): Г. г. народни представители! Поводъ, за да отправя питане къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи, ми дава изявлението на народния представителъ г. Коста Лулчевъ, което той въ заседанието ни на 9 тоя, миналата сръбда, направя тукъ предъ насъ отъ своята баня, и за да придаде повече по-голямъ тежестъ на своитѣ думи, тропаше по банката, казвайки: „Има масово и незаконно уволнение на фелдшери“. Преди месецъ-месецъ и половина въ обществото бѣше се лансиралъ слухътъ, че г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, респективно директорътъ на народното здраве е направилъ масови уволнения на фелдшери незаконно или пъкъ сж се закривали фелдшерски участъци, за да се откъснатъ отъ тѣхъ заемалитѣ ги фелдшери.

М. Дилановъ (з): И за да се откривалъ полицейски участъци!

Н. Рачевъ (д.ст): Азъ самъ получавахъ отъ своята околия оплаквателни телеграми отъ фелдшери, съ които ме запитуваха: „Вѣрно ли е, че се уволняватъ наши другари незаконно?“ Миналата недѣля попаднахъ въ Костенецъ-Баня и тамошниятъ фелдшеръ пакъ ме запита: „Вѣрно ли е, че има незаконни уволнения на наши другари?“ Ако съ това се цели да се внесе смутъ въ душитѣ на фелдшерския персоналъ, който и днесъ служи на държавата, азъ желая съ туй питане, което отправямъ къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи, да се отговори отъ негова страна, има ли незаконно уволнения фелдшери, кои сж уволнени фелдшери и по какви причини се уволняватъ тия фелдшери; ако ли пъкъ има закрити фелдшерски участъци, безъ да има за туй поводи и мотиви, нека това се обясни, за да бъде и на насъ, народнитѣ представители, ясно, за да можемъ действително да изпълнимъ службата си почтено и искрено, служейки на истината.

П. Алевковъ (с.д): Добре бѣше да бъде тукъ Лулчевъ и тогава да се отговори. Взема се поводъ отъ негови изявления, а въ негово отсъствие се отговори!

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, за да отговори на питането на г. Никола Рачевъ.

Министъръ И. Русевъ: Г. г. народни представители! Миналия пътъ, когато народниятъ представителъ г. Лулчевъ е направилъ своитѣ изявления, мене ме нѣмаше тукъ. Вземайки актъ отъ неговитѣ изявления — справкитѣ сж направени и по поводъ питането на г. Рачевъ — има да ви съобщя следующото. Отъ 1 януарий до 1 априлъ сж уволнени 70 фелдшери, а сж назначени 58. Като извадимъ нѣколко души уволнени по собствено желание или поради незаемане на длъжността си, прамадната частъ отъ фелдшеритѣ сж уволнени въ молва на службата почти изключително поради злоупотребления съ пари; по-малката частъ отъ тѣхъ сж уволнени за пиянство, а единъ или двама отъ тѣхъ сж уволнени за посѣгане на честта на жени, които сж дохождали въ болницитѣ да се лѣкуватъ. Всичкитѣ тия хора сж дадени подъ съдъ; единъ или двама отъ тѣхъ още не сж дадени подъ съдъ, но заповѣдахъ и тѣ да бъдатъ дадени подъ съдъ. Да ви излагамъ по-подробно причинитѣ за тѣхното уволнение, това ще бъде злоупотребление съ вашето време, но ако нѣкои се интересуватъ, ето ви документитѣ за уволнението на всички въ молва на службата; прочетете ги, за да видите какви злоупотребления, и какви пиянства сж направени — ако имате търпение, можете да ги прочетете. Трѣбва да кажа още, че между уволненитѣ фелдшери за злоупотребления има и такъвъ, който е председателъ на фелдшерското дружество. Уволнения на фелдшери по капризъ нѣма и не може да има. Но стремителъ е да се каже, че ние уволняваме фелдшеритѣ ей така просто защото сж фелдшери. Нѣщо повече: има 60 фелдшерски участъци, които стоятъ свободни — нѣма фелдшери, който да ги заематъ — и ние се мъчимъ тия помани, които сж и

фелдшери, да ги преведемъ на фелдшерска длъжностъ, а на тѣхно мѣсто да вземемъ други лица.

К. Пастуховъ (с.д): Г. министре! Съ Лулчевъ бѣхъ въ Бургазъ преди една недѣля и тамъ дойде при насъ дългогодишниятъ постояненъ фелдшеръ въ болницата повече отъ 20 години, когото азъ познавамъ като добъръ и честенъ човѣкъ, и ни каза, че е уволненъ не по причина на злоупотребиление или по друга работа, но — Вие трѣбва да знаете по какви причини — просто въ интереса на службата. Имаше пошкъ, че фелдшери се уволняватъ. На 50 души персоналъ сж закрити длъжноститѣ, но отпосле, както се научаваме, сж възстановени, понеже и самото министерство или Дирекцията на народното здраве вѣроятно е създала грѣшката си.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Питане ли правите, г. Пастуховъ?

К. Пастуховъ (с.д): Така че всичко това може-би е дало основание на Лулчевъ да заяви, че е имало уволняване на фелдшери.

Министъръ Я. Стоенчевъ: Дали не Ви е изгубилъ тоя фелдшеръ?

К. Пастуховъ (с.д): Нѣма защо да се прави капиталъ отъ тая случка. Добре е, ако министерството си изправи грѣшката и държи фелдшеритѣ, които си отговарятъ на длъжността, като не посѣга на участъцитѣ имъ. Азъ бихъ могълъ даже да ви кажа, че за много работи недейте слушна лѣкаритѣ, защото тѣ иматъ погрѣшното мнение да смѣтатъ, че съ унищожението на фелдшеритѣ въобще може да се раздава медицинска помощъ. Това е възможно, ако имаме лѣкари и въ селата, но, при отсъствието на лѣкари тамъ, трѣбва да търсимъ фелдшеритѣ.

Така че този фелдшеръ, който е уволненъ, азъ го познавамъ за способенъ и много добъръ и честенъ човѣкъ.

Министъръ И. Русевъ: Твърдението на г. Лулчевъ и твърдението на г. Пастуховъ, че има уволнени 50 или 60 фелдшери поради закриване на длъжноститѣ имъ, следъ като биде дадена декларация, че нѣма закриване на подобни длъжности, азъ по-пататъкъ съмъ безсиленъ да го опровергая. Ако Вамъ е приятно, продължавайте да вѣрвате, че това е така.

К. Пастуховъ (с.д): Азъ не съмъ казалъ туй, а казахъ, че е имало нареждане да се уволняватъ — чувалъ съмъ това. Азъ чета телеграмитѣ на фелдшери, които идватъ и до мене, съ които ни молятъ да се застъпимъ да не бъдатъ уволнени. Азъ вѣрвамъ, че и Вие имате такива телеграми. Недейте прави капиталъ отъ туй.

Министъръ И. Русевъ: Следъ като дадохме декларация, че нѣма закрити длъжности и Вие продължавате да вѣрвате телеграмитѣ азъ повтарямъ: вѣрвайте ги, щомъ като Ви прави удоволствие да ги вѣрвате. А за тоя фелдшеръ, който е служилъ 20 години и се е оплаквалъ, че е незаконно уволненъ, азъ ще Ви моля, дайте ми Вие лично бележка и азъ ще разузна. Ако е незаконно уволненъ, ще го възстановя.

К. Пастуховъ (с.д): Азъ не повдигамъ въпросъ, а добавямъ.

П. Стояновъ (д.ст): Г. министре! Той се казва Андрей Дамяновъ и е уволненъ.

Министъръ И. Русевъ: После ми дайте бележка за да не губимъ време. Сега въ Парламента ли ще разсъждаваме за туй нѣщо?

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Пристъпваме къмъ разглеждане на първата точка отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за разрешаване на Дулничката градска община да сключи вътрешенъ облигационенъ заемъ въ размѣръ на 3.000.000 л.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ д-ръ Ц. Дяковъ (д.ст): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. приложение № 56, Т. I)

Председателствуващ Н. Найденов: Понеже никой не иска думата, ще положа на гласуване прочетения законопроект. Моля ония г. г. народни представители, които приемат на първо четене законопроекта за разрешаване на Дупнишката градска община да сключи вътрешен облигационен заем в размер на 3.000.000 л., да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Законопроектът ще се изпрати в съответната комисия.

Д-ръ Н. Сакаров (к): Няма нужда законопроектът да отива в комисията. Може да се гласува сега по спешност.

Д-ръ В. Руменов (д. сг): Искам думата.

Председателствуващ Н. Найденов: Имате думата.

Д-ръ В. Руменов (д. сг): Моля този законопроект да се разгледа сега, по спешност, и на второ четене, защото въпросът действително е спешен: заемът трябва да се сключи и за целта да се подготви всичко необходимо.

Председателствуващ Н. Найденов: Моля ония г. г. народни представители, които са съгласни да се даде спешност на прочетения законопроект, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретарь д-ръ Ц. Дяков (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“.

за разрешаване на Дупнишката градска община да сключи вътрешен облигационен заем в размер на 3.000.000 л.

Председателствуващ Н. Найденов: Моля ония г. г. народни представители, които приемат заглавието на законопроекта така, както се прочете, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Секретарь д-ръ Ц. Дяков (д. сг): (Чете чл. 1 — вж. приложение № 56, Т. I)

Председателствуващ Н. Найденов: Моля ония г. г. народни представители, които приемат чл. 1 тъй, както се прочете, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Секретарь д-ръ Ц. Дяков (д. сг): (Чете чл. 2 — вж. приложение № 56, Т. I)

Председателствуващ Н. Найденов: Моля ония г. г. народни представители, които приемат чл. 2 тъй, както се прочете, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Секретарь д-ръ Ц. Дяков (д. сг): (Чете чл. 3 — вж. приложение № 56, Т. I)

Председателствуващ Н. Найденов: Моля ония г. г. народни представители, които приемат чл. 3 тъй, както се прочете, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Председателствуващ Н. Найденов: Г. г. народни представители! Ще пристъпим към разглеждане на точка втора от дневния ред, а именно първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за събиране на данъци.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретарь д-ръ Ц. Дяков (д. сг): (Прочита изгълно законопроекта, заедно с мотивът към него. — вж. приложение № 57, Т. I)

Председателствуващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): (Отъ трибунала) Г. г. народни представители! Взех думата по този законопроект за да подчертая, че идеята на г. министра на финансите, да промени сроковете за изплащане на данъците, е една частична идея, понеже сроковете бяха недостатъчни и вследствие

ствие на това, че данъкоплатците не можеха в течение на тия срокове да изпълнят своите задължения към държавата, създаваше се едно много лошо настроение тамъ долу между маситъ. Добре е, че тѣзи срокове се продължават. Обаче считамъ, че преобразуването, което прави г. министърът на финансите с увеличението на глобите за закъснителни данъци е — не знамъ какъ да го нароча — една реформа или едно нововъведение, което ще създаде голѣма неприятност на управляващитъ кръгове. Азъ въ много случаи съмъ могълъ да проверя какво значи закъсняване на плащането на данъцитъ. То става понакъсно не отъ нежелание да се платятъ, а отъ невъзможностъ да се платятъ. Вѣрно е, че се даватъ дълги срокове за плащането на тия данъци, но г. министърътъ трябва да знае, че макаръ тѣзи срокове да сѫ дълги, много пъти данъкоплатците не сѫ въ състояние точно въ срокаи да изплатятъ тия суми и не би трябвало тая глоба да се обръща въ единъ такъв голѣмъ размеръ, цето данъкоплатците да почувствуватъ много зле и много тежко своята нѣмотия. Държавата разполага съ силното средство да събира данъцитъ принудително, по насилственъ начинъ, и ако има срещу себе си единъ недобросъвестенъ данъкоплатецъ, лице, отъ което може да се събере данъкътъ много лесно, може да пристъпи къмъ събирането му и да не оставя недобори. Но когато държавата има срещу себе си единъ неспособенъ данъкоплатецъ, който не може да плати на срока, да му налагашъ такова голѣма глоба, това е много тежко, и азъ ви увѣрявамъ, че много скоро ще се почувствува постановлението на тоя законъ тамъ долу въ народнитъ маси — да употребя израза, който често се употребява тукъ. Ето защо азъ бихъ молилъ, когато този законопроектъ отиде въ комисията, тя да се спре малко повече на този въпросъ. Неотдавна въ с. Медковецъ, Ломско, пристигна бирникътъ и почна събирането на данъцитъ. Данъкоплатците сѫ повече отъ 600 души, а срокътъ, за да се събере данъкътъ, е нѣколко деня отъ пристигането на бирника въ селото. Селянитъ се оплакватъ отъ особена боязнь, която считаха, че е нарочно наредена отъ бирника, въ събирането на данъцитъ отъ данъкоплатците, които чакатъ предъ канцеларията му да сѫ платятъ данъка. Тритъ или четиритъ часа преди обѣдъ той ги употребяваше въ издаване квитанции само на 10—15 души за събиранитъ отъ тѣхъ данъци. Като направилъ смѣтка, въ срока, въ който трябва да се явятъ данъкоплатците, не можеха да се изредятъ повече отъ 50—100 души, а други 500—600 души останаха като неиздѣлжени въ срока, и споредъ постановлението на новия законъ, ще трябва да плащатъ 10 или 15% глоба. Вие можете да разберете какво настроение може да предизвика въ населението, ако настроене голѣмо се предизвика и сега, когато глобата е малка. Данъкоплатецътъ не желае да плати глобата тогава, когато не е виновенъ за неизплащането на време данъка. Азъ зная, че г. министърътъ ще каже: ще наредимъ, ще направимъ всичко възможно бирникитъ да бѣдатъ изправни въ работата си. Вѣрвамъ, всички тия нареждания могатъ да се дадатъ и се даватъ — убеденъ съмъ въ това — но между даване нареждания и изпълняването имъ тамъ долу разликата е голѣма. И каквито и усилия да се правятъ тукъ въ центъра, дотогава, докогато ние разполагаме съ такъв персоналъ за събиране на данъцитъ, азъ не вѣрвамъ, че наредбитъ на г. министра и на неговитъ централни органи ще иматъ голѣмъ успѣхъ.

Ето защо, азъ смѣтамъ, че съ това нововъведение въ закона държавата си създава едно привилегировано положение, безъ да има за това особена нужда. Казвамъ законопроектътъ е достатъчно строгъ спрямо данъкоплатецъ неплатилъ навреме. Ако бирникътъ счита, че той може да плати, но закъснѣлъ съ желание да спекулира, както се казва въ законопроекта — понеже глобата е малка, много данъкоплатци спекулиратъ съ своитъ пари и закъснѣватъ плащането на данъка — срещу такъвъ данъкоплатецъ държавата разполага съ сигурно средство да го застави навреме да плати — бирникътъ ще отиде да секвестрира и да продаде имотитъ му. Но да заставишъ петъ или десетъ души, които могатъ да платятъ, но не желатъ да платятъ навреме за да спекулиратъ съ сумитъ, като употребивъ такова едно средство, което ще се стовари и върху онѣзи, които не сѫ въ състояние да платятъ, макаръ да желатъ да платятъ, вие знаете много добре, че съ това ще направите пакостъ и ще убиете престижа на нашитъ финансови власти. Това не трябва да се допуска. И затова взехъ думата, за да подчертая, че това е една неудачна работа.

Председателствуващ Н. Найденов (д. сг): Има думата народният представител г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Ако вземахъ думата, то е преди всичко да кажа, че по принципъ съмъ напълно съгласенъ съ законопроекта. Искамъ да направя само нѣколко бележки много накъсо, защото тѣ се явяватъ отъ положението, въ което е поставена операцията на събирането на прѣжитѣ данъци.

Преди всичко въпросътъ е, кои данъци трѣбва да се считатъ за опредѣлени и кои данъци трѣбва да се считатъ за закъснѣли. Кои данъци се считатъ опредѣлени, законопроектътъ нѣма едно прецизно становище, както и законътъ—особено това се отнася до новитѣ данъци—каквото бѣше и ще остане и занасредъ относно гражданитѣ данъкоплатци за данъкъ върху общия доходъ. Данъцитѣ, които ще се опредѣлятъ, ще бѣдатъ пакъ данъци, които ще зависятъ отъ решенията на първоначалната комисия и следъ това отъ решенията на контролната комисия. И заради това азъ съмѣтамъ, че ние не можемъ и не трѣбва да допуснемъ въ операцията по събиране на прѣжитѣ данъци да считаме за опредѣлени данъци тѣзи, които сж опредѣлени отъ първоначалната комисия, а трѣбва да считаме за опредѣлени ония данъци, по които всъщката оная административна юрисдикция, която е предвидена въ респективнитѣ закони за данъцитѣ, е изчерпана. Когато единъ данъкоплатецъ счита, че неправилно е обложенъ, или пъкъ представителътъ на фиска счита, че на единъ данъкоплатецъ е опредѣленъ по-малкъ данъкъ, отъкоето следва да му се опредѣли, тогава се намира въ движение опредѣлянето на данъка и, следователно, не може да има въ процеса на опредѣлянето на данъка окончателно опредѣленъ данъкъ. Мисля, че съмъ ясенъ. Искамъ да кажа, че дотогава, докогато не се изчерпи пълната административна юрисдикция, която е опредѣлена въ закона, и евентуално даже по нѣкои закони, да се произнесе и Административниятъ съдъ — дотамъ се отнасятъ работитѣ — дотогава ние не можемъ да признаемъ правото на фиска, че има опредѣленъ данъкъ по отношение на данъкоплатцитѣ. Съ други думи моята мисль е, че не може финансовиятъ министъръ, респективно неговитѣ бирници, да считатъ, че нѣкой има опредѣленъ данъкъ, когато той го е обтжжилъ, когато е подалъ заявление предъ контролната комисия, спрѣмо основа, което е опредѣлено отъ първоначалната комисия, когато е оспорилъ законността на действието на контролната комисия, като е подалъ заявление до министра на финанситѣ, както бѣше по закона за данъкъ занятии, или, както е сега по съществуващия законъ за данъка върху общия доходъ до Върховния административенъ съдъ; докато нѣма окончателно решение, не може да се счита, че данъкътъ е опредѣленъ. Опредѣленъ данъкъ има само спрѣмо ония данъкоплатци, които сж счели, че решенията на първоначалнитѣ комисии спрѣмо тѣхъ сж законни, или не сж ги обжалвали ако сж незаконни, било затова, че сж пропуснали срока, било че не сж желали да ги обжалватъ.

Кои данъци трѣбва да се считатъ за закъснѣли? Закъснѣли данъци се считатъ, споредъ § 2 на настоящия законъ-проектъ, който измѣня чл. 19 отъ закона за събиране прѣжитѣ данъци, неизплатенитѣ данъци въ сроковетъ, предвидени въ чл. 16 отъ закона. Трѣбва да се има предъ видъ, че закъснѣването на данъка не е всѣкога по вина на данъкоплатеца и затова азъ моля г. министърътъ да се съгласи въ § 1 на законопроекта да се прибави нѣщо за данъкоплатеца, който е съвършено добросъвестенъ. Опредѣленъ му данъкътъ, не го обтжжилъ или пропусналъ срока да го обтжжи, и най-после го обтжжилъ, миналъ първата, втората инстанция, произнесълъ се окончателно Административниятъ съдъ, опредѣлилъ му данъкътъ, който дължи и отъ тази дата, когато му е опредѣленъ данъка, данъкоплатецътъ трѣбва да бѣде поставенъ въ положение in mora, че той дължи тоя опредѣленъ данъкъ и, следователно, ще бѣде закъснѣлъ тоя данъкъ, когато той, поставенъ въ положението да знае, предуведоменъ, че въ един-кой си срокъ, първи, втори или трети срокъ, както опредѣля чл. 16, трѣбва да го плати, не се е явилъ доброволно предъ бирника, за да си плати данъка. Защото се явява следното положение: понеже бирницитѣ сж заинтересовани въ глобитъ, може да се явятъ следъ опредѣленитѣ срокове и по този начинъ да се постѣпятъ недобросъвестно съ данъкоплатцитѣ. За беглика казвате, че се изплаща доброволно въ градоветъ до 15 юний, а въ селата — два дена отъ първото идване на бирника следъ 15 априль. Прекрасно. Но защо да не се направи да се счита за закъснѣлъ данъкъ оная окончателно опредѣленъ данъкъ, за който списъцитѣ сж дадени своевременно на бирника и за това даване данъкоплатцитѣ въ селото или града сж уведомена? Азъ пледирамъ въ този смисль да се направи

една поправка или едно допълнение или да се вмѣне една нова алинея: когато бирницитѣ получи списъцитѣ за окончателно опредѣленитѣ данъци на едно село или на единъ градъ, кметътъ, по нареждане на околийския финансовъ началникъ, издава обявление въ респективната община: „Г. г. данъкоплатци! За един-кой и един-кой данъци на един-кой дата списъцитѣ за окончателно опредѣленитѣ данъци сж връчени на респективния бирникъ, участъкъ един-кой, номеръ един-кой“. Отъ тая дата вече се знае, за всѣки единъ е известно и както ни сж казвали всички, положението навсѣкжде е ужасно: всѣки знае, кой данъкъ става закъснѣлъ и кой не. Въ повечето случаи закъснѣването плащането на данъцитѣ зависн отъ произвола на бирника, а не отъ злата воля или прѣпката на данъкоплатцитѣ. Та моля тази поправка да се направи.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Въпроситѣ, които повдигате, сж предметъ на разглеждане при второто четене на законопроекта.

П. Стояновъ (д. ст.): Азъ не искамъ да правя предложение. Искамъ да се вземе предъ видъ. Може да се съгласи и може да приеме г. министърътъ това, което азъ казвамъ, и самъ да предложи въ комисията това, та да не става нужда да се явявамъ азъ пакъ тукъ да говоря. Понеже пледираме по принципъ, азъ не правя предложение.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Съгласно правилника, разискванията по принципъ се състоятъ въ разглеждане на основнитѣ начала.

П. Стояновъ (д. ст.): Именно за основнитѣ начала говоря.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Азъ не искамъ нищо повече; само Ви моля да не се отзвличате.

П. Стояновъ (д. ст.): Азъ поддържамъ, първо, да се даде едно опредѣление на това, кой данъкъ е опредѣленъ, и второ, да се опредѣли, кой данъкъ е закъснѣлъ.

За глобитъ. Глобитъ, които сж предвидени тукъ, сж голѣми. Г-да! Данъцитѣ, които днесъ се дължатъ, сж въ голѣми цифри. Днесъ се дължатъ данъци въ голѣми цифри, защото паритѣ станаха евтини. Данъчинитѣ задължения на всѣки единъ гражданинъ днесъ сж рѣдко подъ 1.000 л. Г. министърътъ е опредѣлилъ за закъснѣлитѣ данъци надъ 1.000 л. глобата да бѣде 20%. Това, по моему разбирание, е твърде много. За ония, които дължатъ стотини хиляди лева и които предпочитатъ при сегашната кредитна криза да не ги изплатятъ и така косвено да се кредитиратъ отъ държавата, разбирамъ да туримъ единъ максимумъ глоба отъ 30%, защото като не платятъ 30% лихва — каквато е съответната лихва на пазара — нека плащатъ 30% глоба, помъ като си позволяватъ тази волностъ да се кредитиратъ отъ държавата.

И. Ковачевъ (з): Та тогава държавата ще стане лихваръ.

П. Стояновъ (д. ст.): Нѣма да стана лихваръ. Съвсемъ не сте прави въ това отношение; защо само правите бележка. Този който дължи 100—200 хиляди лева, винаги предпочита да не ги плати своевременно. Защо? Защото съ това се улеснява въ своитѣ търговски сдѣлки.

И. Ковачевъ (з): Ами беднитѣ?

П. Стояновъ (д. ст.): Слушайте тогава. Азъ пледирамъ именно каузата на беднитѣ.

Г. Чернооковъ (с. д): Той мисли, че помъ си буржоа, приказвалъ противъ беднитѣ!

П. Стояновъ (д. ст.): Предразсѣтътъ! — Днесъ, казахъ, данъцитѣ сж въ голѣми цифри и срѣднитѣ данъкоплатецъ днесъ дължи до 2—3 хиляди лева данъкъ. Рѣдко сж данъкоплатцитѣ, които дължатъ подъ 1.000 л. и затова тия данъкоплатци, които дължатъ по 2—3 хиляди лева данъкъ, като не го платятъ навреме, да плащатъ глоба за закъснѣването си 20%, е сравнително тежко. Ако целта е да се преследватъ оная спекуланти, които си позволяватъ волността да се кредитиратъ косвено отъ държавното съкро-

више, като не плащат на време своите голѣми данѣци, не бива заради това, болшинството от данѣкоплатците които закѣснѣват твърде често не само защото правят грѣшка, но защото често не могат да имат въ наличност пари, да бждат товарени съ голѣми глоби. За тѣх глобата трѣбва да бжде по-малка. Азъ бихъ предложилъ да има една съразмѣрност. Онѣзи, които дължатъ — не държатъ на цифригѣ, които предлагамъ — до 1.000 л., да плащатъ глоба 8%, а онѣзи, които дължатъ надъ 1.000 л., до 2.000—3.000 л. да плащатъ глоба не повече отъ 12—15%. Защото иначе, ако остане глобата 20%, това е една глоба, която мъчно ще се понася отъ данѣкоплатците, защото на 1.000 л. сж 200 л. глоба. Тази глоба е много тежка.

Тия сж бележките, които искамъ да направя, и смѣтамъ . . .

И. Ковачевъ (з): Това не е реформа, което Вие казвате — за закѣснѣлите данѣци до 1.000 л. да се взема глоба 8%, а надъ 1.000 л. — 12%. Има значение ако бжде до 2.000 л. или до 5.000 л.

П. Стояновъ (д.сг): Разбирамъ какво има значение! Днесъ се плаща 10% глоба за всички закѣснения — и за малки, и за голѣми данѣци. Вие не знаете какво е положението днесъ. Азъ пледирамъ за 8%, а той ме апострофира! Той не разбира какво иска да каже.

И. Ковачевъ (з): Разбирамъ много добре. Вие казвате: до 1.000 л. — 8%, надъ 1.000 л. — 15%.

П. Стояновъ (д.сг): Азъ предлагамъ много по-малко. Ти искашъ само да кажешъ нѣщо, за да се запише, че и ти си казалъ нѣщо!

Х. Мирски (д.сг): Той иска да има прогресия.

П. Стояновъ (д.сг): Тия сж бележките, г. г. народни представители, които искамъ да направя. Държа най-много на това: да се фиксира точно кой данѣкъ е опредѣленъ, кои данѣкъ и закѣснѣлъ, за да се дадатъ гаранции за населението, за данѣкоплатците. Предлагамъ това, за да се тури преграда на произволитѣ, които може да се вършатъ отъ събиратѣ на данѣците, които безусловно сж почтени хора, но между тѣхъ има и плевели и за тѣхъ се и пишатъ законитѣ. Та отъ произволитѣ на плевелитѣ да бжде запазено населението. Най-после пледирамъ за степенуване на глобата, и едно сравнително намаляние. Мисля, че мисълта на г. министра, която долавямъ въ мотивитѣ къмъ законопроекта, е: съ поставянето на тия голѣми глоби да се осуети възможността на данѣкоплатците, които дължатъ крупни суми, 100—200 хиляди лева данѣкъ на събирателето, да се кредитиратъ косвено съ неплатането имъ отъ държавата и да се накаратъ, като се взематъ такива мѣрки, които сж ефикасни, да плащатъ своитѣ данѣци, а именно, за данѣците, които надминаватъ 70, 100 или 200 хиляди лева, да се опредѣли една по-голѣма глоба и да действува съвършено експедитивно и екзекутивно. Приемамъ по принципъ законопроекта.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Атанасъ Минковъ.

А. Н. Минковъ (д.сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Отъ мотивитѣ на законопроекта ние ще трѣбва да извадимъ едно малко по-друго заключение за замѣнената, които трѣбва да се направятъ въ закона за събиране прѣжитѣ данѣци. Законопроектътъ оправдава увеличението на глобата по два мотива: първиятъ, че досегашнитѣ малки проценти на глобата сж пооправдали данѣкоплатците да не си плащатъ навреме данѣците и съ туй да отекчаватъ финансовото положение на държавата, и вториятъ — който е важниятъ — че поради процедурата при опредѣлянето на данѣците често пакти се налага да се събиратъ данѣцитѣ за 2—3 години наедно и поради туй данѣкоплатцитѣ нѣматъ възможност да си плащатъ данѣцитѣ и затова трѣбвало да се взематъ мѣрки това плащане, което е въ интересъ на фиска, да стане по-скоро.

Първиятъ мотивъ, г-да, азъ смѣтамъ, че не трѣбва да ни доведе до това, което предлагатъ г. министърътъ на финанситѣ — до увеличаване процента на глобитѣ. Отъ наблюденията, които имамъ и отъ това, което въ общолкитѣ ми отъ нѣколко години подъ редъ въ окръга сж ми казвали селянитѣ, съмъ се убедилъ и вѣрвамъ, че г. министърътъ на финанситѣ ще се убеди, когато разпита повече хора, които иматъ връзки съ населението — че

единствената причина за ненавременното събиране на данѣка е фискалната администрация. Особено тази причина дава вредни резултати за интереситѣ на фиска, следъ като се влоши положението на чиновницитѣ. Вие знаете, че бирницитѣ сж въ V категория и получаватъ извънредно малки, дори мизерни заплати. За да могатъ да получатъ по-голѣмо възнаграждение, умислено закѣснѣватъ събирането на данѣцитѣ, правятъ маса прѣчки на данѣкоплатцитѣ, за да не си плащатъ данѣка, та да могатъ да събиратъ глоби, отъ които тѣ взематъ известенъ процентъ. Това положение ще бжде засилено повече, ако увеличатъ процента на глобата. Бирницитѣ ще правятъ всичко възможно, за да не могатъ да събератъ данѣцитѣ навреме и по такъвъ начинъ, като събератъ глобитѣ, да взематъ повече възнаграждение и да увеличатъ своитѣ мизерни заплати. Азъ имахъ възможност да приказвамъ съ нѣкои бирници отъ нашия край, единъ отъ които бѣха прагнали една телеграма, за да ходатайствувамъ въ бюджетарната комисија да бждатъ прехвърлени въ друга категория, и можяхъ да констатирамъ тѣхната радостъ, че ще се измени законитѣ въ смисълъ, че се увеличаватъ глобата и по тоя начинъ ще имъ се паднатъ по 200—300 л. на месецъ повече. Българинътъ е изобретателенъ въ заобикалянето на законитѣ. Въ това отношение сме юрнекъ за другитѣ държави. И единствениятъ резултатъ отъ този законопроектъ, вмѣсто да бжде насърчение събирането на данѣцитѣ, ще бжде насърчение на несъбирането на данѣцитѣ за да могатъ следъ това бирницитѣ да хукнатъ по селата следъ м. октомврий да събиратъ данѣцитѣ съ голѣми глоби и да създаватъ онова голѣмо настроение противъ държавата и правителството, което винаги се създава у насъ, когато по тоя начинъ се събиратъ данѣцитѣ. И азъ смѣтамъ, че правителството ще нанесе голѣмъ ударъ на себе си ако допусне този начинъ на събиране на данѣцитѣ. Защото можете да си представите каква ще бжде картината въ нашето село. Бирницитѣ нѣма да дохождатъ навреме, а ще дойде презъ м. октомврий и ще събира данѣцитѣ съ 10—20% глоба. Имайте предъ видъ, г. г. народни представители, че данѣчното бreme у насъ е извънредно тежко и всѣки левъ, взетъ отъ бирника въ повече отъ това, което предвиждатъ законитѣ, тежи на нашето население, което и безъ туй е настроено зле по отношение на нашата фискална администрация. Съ този законопроектъ вмѣсто да внесемъ успокоение, вмѣсто да създадемъ стимулъ населението да плаща данѣцитѣ навреме и съ това да се облекчи държавното съкровище, ние ще корумпирате нашата фискална администрация, и безъ това съ много съмнителенъ моралъ, и ще насърчимъ несъбирането на данѣцитѣ; ще създадемъ много лошо настроение у населението, което и безъ туй е настроено зле. Въ много села ми се оплакваша противъ тѣзи глоби, г. г. народни представители. Всички разбиратъ, че трѣбва да се плаща, но само затова че бирницитѣ е правилъ тормозъ, за той е ходилъ на нивата или си е гледалъ кръчмата, или е гледалъ имотитѣ на своитѣ родители или роднини и не е могълъ да събере данѣцитѣ, да се плаща по 200—300 л. глоба. тсва не може да разбере нашиятъ селянинъ, това не мога да го разбира и азъ. Защото, г. г. народни представители, при това положение, въ което сме поставени, често пакти се събиратъ данѣци за 2—3 години, плащането на които е мъчно дори за състоятелни хора. По този въпросъ азъ ще се повърна, когато ще говоря за втория мотивъ на законопроекта.

Ето защо, азъ смѣтамъ, че ако Министерството на финанситѣ смѣта, че данѣцитѣ трѣбва да бждатъ събирани навреме, ако смѣта, че трѣбва да се улесни населението въ прибирането на данѣцитѣ, то най-малко ще постигне това съ системата на глобата. Тази система ще докара още по-невероятното събиране на данѣцитѣ, ще корумпира нашата финансово администрация и ще ѝ даде възможностъ да облекчи своето материално положение — което държавата не прави — като бирницитѣ забавятъ събирането на данѣцитѣ, за да могатъ да си събератъ съ глоби и да получатъ повече възнаграждение.

Вториятъ мотивъ, г. г. народни представители, е, че данѣцитѣ се събиратъ за 2—3 години наеднакъ; данѣкоплатцитѣ сж въ невъзможност да плащатъ данѣцитѣ си и за да бждатъ принудени да сторятъ това, трѣбва да се налагатъ глоби. Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че този мотивъ ще бжде единъ голѣмъ укоръ за нашата държавата. Какво сж виновни данѣкоплатцитѣ, които иматъ всичкото желание да си плащатъ данѣка, да плащатъ глоба затуи, защото нашата финансово администрация презъ всичкото време спи и не опредѣли данѣцитѣ? Азъ ще ви посоча лично за мене следния фактъ и г. министърътъ на

финансите може да го провърви. Видинското финансово управление още не ми е определило данъка за занятия за 1919/1920 г. През 1910 г. подадох декларация, а в 1914 г. ми определиха данъка. Защо ще бъда виновен и да плащам глоба, когато вие ще ме натоварите да плащам 10—15 хиляди лева, които не мога да намърся, особено при сегашната парична криза, когато търговците и занаятчиите нямат пари и сж принудени за 2—3 хиляди лева да плащат голъми лихви. Имах възможност да констатирам в Видин в Популярната банка, която има голъми връзки с мѣстните занаятчи и имъ прави голъми услуги, че занаятчи, които зная че бѣха състоятелни, сж се принудили да искатъ заеми отъ банката по 5—6.000 л., защото нѣма пари, защото се чувствува голъма липса на пари. Налогатъ се глоби на данъкоплатците поради немарливостта на чиновниците на държавата. И азъ подкрепвамъ това, защото финансовата администрация, финансовите органи не сж претрупани съ толкова много работа, за да задържатъ по цѣла година преписките. Преписки по данъка върху печатбите отъ войната има и до сегаш следъ 9 юний едвамъ можахъ да се свършатъ. Защо вие ще накарате данъкоплатеца да плаща глоби само затова, защото финансовата администрация не може редовно да събира данъците, не ги е определила, въ продължение на две-три години, и данъкоплатците не сж въ състояние да ги плащатъ? Най-елементарната справедливостъ налага въ този случай държавата да поеме риска отъ нередовността на своята финансова администрация.

Относително съдържанието на законопроекта азъ има да направя нѣколко бележки. Първата бележка, която ще направя, е относително срока, следъ който отъ данъкоплатеца трѣбва да се събиратъ глоби. Азъ смѣтамъ, че има смисълъ да се събиратъ глоби, следъ като се направи трикратно предупредение на данъкоплатеца да плати данъка, като бирниците и съответните органи на финансовата администрация се задължатъ да посещаватъ най-малко три пѣти въ годината всѣко село. Вѣрно е, че въ закона за събиране на прѣвните данъци има положение, споредъ което бирниците, изпълнителните органи на Финансовото министерство, сж длъжни да посещаватъ градоветъ и селата въ района си три пѣти годишно, но това фактически не става, защото нѣма никаква санкция. Бирниците обикновено посещаватъ селата веднажъ въ годината, а презъ останалото време си гледатъ имотите, защото деветъ десети отъ тѣхъ сж селяни отъ селата; орагъ си нивите тѣзи, които сж земледѣлци, гледатъ си кръчмите тѣзи, на които тѣстътъ имъ е кръчмаръ, и само тогава, когато държавата ги укори да събиратъ данъци, или когато трѣбва да се събиратъ глоби, тѣ отиватъ да събиратъ и съ това отекчаватъ положението особено на нашето малочислено градско и селско население, което най-много страда отъ тия глоби.

И затова азъ смѣтамъ, че глоби за закъснѣли данъци трѣбва да се събиратъ следъ като се направятъ три предупредения, следъ последния срокъ — не е важно дали ще бѣде 25 октомврий или 25 декемврий.

Освенъ това глобата не трѣбва да бѣде въ такива размери — 10—20%. Това е една конфискация. Обикновено всички наши земледѣлци и занаятчи плащатъ 2—3.000 л. данъкъ, а като турите връхнините, можете да си представите какви глоби ще плащатъ. Всѣки единъ селянинъ ще бѣде принуденъ да плати 5—600 л. глоби. Не говоря за занаятчиите въ градоветъ, дега всѣки занаятчи е обложенъ най-малко съ 2—3—4.000 л. данъкъ. Може-би на г. министра не е известно, но нѣма занаятчи, които горе-долу има работа, да не е обложенъ отъ финансовите органи съ данъци, които надминаватъ нѣколко хиляди лева. И най-обикновенниятъ занаятчи, който прехранва семейството си по-добре, е обложенъ съ 4—5.000 л. данъци, а като прибавимъ и връхнините, ще разберете колко голъма ще бѣде глобата.

Ето защо, азъ смѣтамъ, че процентътъ на глобата трѣбва да се намали; иначе нѣма да се постигне целта, изтъкната въ мотивите на г. министра: да се стимулиратъ данъкоплатците да си плащатъ данъците. Това неплащане се дължи на недоброто устройство на нашата фискална администрация. Азъ смѣтамъ, че е наложително този процентъ да бѣде по-малъкъ, защото все трѣбва да понесатъ известно наказание тѣзи данъкоплатци, които сж съвсемъ нередовни, балажчи.

Въ законопроекта има едно измѣнение, което нагледъ наглежда много дребно, г. г. народни представители, по което ще създаде хиляди неудобства и разтакания за нашето селско население. Това е положението, споредъ което

удостоверенията, които се издаватъ отъ бирниците — било за продаване на имотъ, било за снабдяване съ патентъ, за да иматъ валидностъ, трѣбва да бѣдатъ завѣрени отъ финансовия началникъ. Това положение въ законопроекта ще настрои населението повече, отколкото всички други трѣшки, които може да направи правителството. Защото можете да си представите положението на единъ селянинъ, който за прехвърлянето на единъ малъкъ имотъ, трѣбва да го карате, да кашемъ, отъ с. Бръгово, където има бирническото удостоверение финансовия началникъ. Нашата финансова администрация, която не се ползува съ голъма привързаностъ къмъ морала — макаръ че, трѣбва да признаемъ, г. министърътъ взема енергични мѣрки за протичване на персонала — ще използва това положение. Ще се яви напр. селянинътъ за завѣряване на удостоверение, и ще му се каже: „Нѣма го финансовиятъ началникъ, нѣма го помощникътъ, нѣма го агентътъ; ела утре, ела други денъ“, и селянинътъ ще бѣде принуденъ да дохожда два-три пѣти въ града, или най-после ще се сети, че съ това растакане искатъ да му кажатъ: „Дай нѣщо, за да ти се завѣри удостоверението навреме“. По такъвъ начинъ съ това невинно измѣнение ще обременимъ населението съ единъ новъ негласенъ данъкъ, който е много по-тежъкъ отъ всички други данъци. Защото, г. г. народни представители, ако законътъ за акцизите и патентовия сборъ върху шинетата тежи върху нашето селско население, върху нашите лозари и върху производителите на спиртни напитки, той не тежи толкова съ своите материални пародби, а съ оная врата на злоупотребления, която той създава. Населението се разтака, ограба се, обира се и въ него се създава едно настроение и противъ държавата, и противъ закона. Съ това измѣнение ние ще дадемъ възможностъ на финансовата администрация, която добре познавамъ, да злоупотреблява да тероризира нашето просто население да го разкарва, като по такъвъ начинъ се дава възможностъ за създаване нови незаконни налози въ нашата държава.

Азъ ще моля г. министра на финансите — който въ случая вѣроятно се е ръководилъ отъ онѣзи съображения, които му казватъ неговите финансови чиновници — да не се съгласява да се тури такова измѣнение въ закона, защото, ако се тури, ние ще почувствуваме резултатите по-диръ нѣколко месеца: веднага ще започнатъ злоупотребления и оплаквания и тогава ще трѣбва да коригираме закона.

Има туку да изтъкна още едно положение. Макаръ че не съмъ финансистъ, макаръ че нѣмамъ познания по финансовите въпроси, но имамъ известна практика, която ме навежда на следната поучителна мисълъ: когато ще трѣбва да се правятъ финансови закони, да се не отдава нѣколко довърне на нашата финансова администрация при тѣхното изработване. Финансовите чиновници правятъ всичко, за да облекчатъ своето положение и да отекчатъ положението на данъкоплатеца. И ако у насъ събирането на данъците е единъ боленъ въпросъ за държавата, ако се демагогствува съ него, то е затова защото има основателни факти, които предизвикватъ негодувание у населението. Не толкова плащането на данъците, колкото злоупотреблението съ тѣхното събиране, колкото злоупотреблението съ онази маса формалности, които чиновниците създаватъ, за да облекчатъ своето положение, сж които настроиватъ нашето население противъ държавата и изобщо противъ плащането на данъците. И като е така, ние не трѣбва въ всичките измѣнения, които се правятъ въ данъчната система и въ техниката на събирането на данъците, да направимъ възможните улеснения за населението, а финансовите чиновници да си гледатъ работата, понеже тѣ сж ангажирани въ единъ отъ най-важните отрасли на държавното стопанство, а и тѣ трѣбва да бѣдатъ възнаградени, за да може и финансовиятъ министъръ да иска отъ тѣхъ работа.

Азъ смѣтамъ, че тия мои бележки не бѣдатъ взети подъ внимание отъ комисията, защото тѣ се отнасятъ до едно практически начало — тѣ не засѣгатъ голъмите въпроси на политиката — и защото тѣ ще турятъ край на онѣзи злоупотребления съ финансовите закони, които сж създадени на основа вѣчно недоволство и на онази неприязненостъ, която съществува въ нашия данъкоплатецъ къмъ нашата държава като събирачъ на данъци, като финансовъ деецъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Пеевъ.

Г. Т. Пъевъ (д. сг): (Отъ трибуната.) Г. г. народни представители! Както съ предложението законопроектъ, така също и съ другия законопроектъ на г. министра на финанситъ, законопроектъ за измѣнение на данъка върху общия доходъ — второто предложение, което се внася тукъ, въ Народното събрание — се поставя едно добро начало относително най-важната област на финансовото управление — казвамъ едно добро начало, защото то не е съвършено, ще има нужда и ще стане необходимо Народното събрание било въ пленума, било въ комисията да направи нужните подобрения, нужните прибавки къмъ внесенитъ законопроекти, но тѣ сж едно добро начало, защото сж едно начало на разчитане на една твърде забързана, хаотична служба въ Министерството на финанситъ.

Г. г. народни представители! Дружбащото управление въ продължение на три години не посмѣ и не пожела да събира данъцитъ. Натрупаха се грамадни задължения на българскитъ данъкоплатци. Съ това тежко положение ще има да се справи днешната власт и г. министърътъ на финанситъ. Казахъ, началото, което е добро, ще облекчава положението съ онова, като се е създавало въ миналото, за което минало носятъ отговорността други хора, други фактори. Азъ напълно сподѣлямъ мислитъ, изказани отъ г. Петко Стояновъ. По принципъ законопроектътъ е твърде умѣстенъ. Ние ще го поддрѣпимъ, ние особено ще поддрѣпимъ и онзи законопроектъ за измѣнение на закона за данъка върху общия доходъ. Въ него се влагатъ значителни подобрения; въ него се даватъ реални гаранции както за интереситъ на държавата, така и за интереситъ на данъкоплатцитъ, за да бждатъ правилно и обективно защитени тѣхнитъ интереси. И много основателно г. Петко Стояновъ пита, па и всички ще имаме право да питаме: кои данъци сж опредѣлени и кои не сж? Фактически днешното положение е такова: Финансовото министерство смѣта всѣки данъкъ, който е опредѣленъ отъ първоначалната облагателна комисия, за опредѣленъ данъкъ и бирничитъ го събиратъ. Вѣрно е, че има втора инстанция, контролна комисия; вѣрно е, че данъкоплатецътъ може да отиде и до Административния съдъ. Фактически обаче, въ нѣкои мѣста данъкъ се събира направо, следъ като е миналъ презъ първоначалната облагателна комисия. Сега, въ новия законопроектъ г. министърътъ на финанситъ дава една гаранция за данъкоплатцитъ въ смисълъ, че тѣхнитъ интереси ще бждатъ защитени съ факта, че въ първоначалната комисия ще влизатъ вече хора по браншове, но видъ на занятията, на търговията, а не както бѣше досега по изборъ по общо гласоподаване, за да могатъ хората отъ крайнитъ политически течения да засегнатъ една категория данъкоплатци и да ги обременятъ съ произволно облагане.

Г. г. народни представители! Азъ напълно сподѣлямъ, както казахъ, мисълта на г. Петко Стояновъ и моля г. министра на финанситъ да направи нужнитъ корекции и въ този законопроектъ, щото да се опредѣли ясно кои сж опредѣленитъ данъци. Ние отиваме дори до тамъ, че бихме поддрѣпали, като се даде възможностъ на финансовата властъ да контролира деклариранитъ печалби, декларирания доходъ по декларациитъ за данъка върху общия доходъ, да се събиратъ тѣ отъ държавата веднага; предъ видъ на това, че държавата има нужда отъ средства и трѣбва да си прибере своятъ данъци; държавата да не чака първоначалната облагателна комисия, да не чака решенията на контролната комисия, които могатъ да бждатъ много късни, много дълготрайни, да не чака и обжалването на тѣзи решения на контролната комисия предъ Върховния административенъ съдъ. Държавата да има право да събира данъцитъ, съобразно съ печалбитъ, тѣй както тѣ сж декларирани отъ данъкоплатцитъ, и ако контролната комисия направи измѣнение въ решенията на първоначалнитъ облагателни комисии, да може допълнително да се досъбере данъкътъ. Въ всѣки случай моля мисълъ е, за да не остане държавното съкровище безъ средства, веледствие на това, че дълго време много отъ данъкоплатцитъ не плащатъ своя данъкъ, нека се даде възможностъ на финансовитъ власти да прибератъ онова, което данъкоплатецътъ добросъвестно е деклариралъ въ своята декларация. Ако финансовитъ органи отпосле констатиратъ, че има нужда отъ увеличение на данъка, че ще бжде основателно да се увеличи данъкътъ, разликата да я доведатъ.

Що се касае, г. г. народни представители за глобитъ, размърътъ имъ е твърде голѣмъ. Ние бихме желали да се престане съ тая практика, щото за насърчение на усърдната служба на държавнитъ служители да имъ се

плащатъ добавъчни възнаграждения събираши подѣлата на глоби и други. Ако положението на финансовитъ чиновници, ако положението и на другитъ служащи въ държавата е бедствено и е недостатъчно платенъ тѣхнитъ трудъ, ние имаме пълно основание да искаме да имъ се подобратъ заплатитъ, които да възнаградятъ тѣхния трудъ. Но тая система на добавъчни възнаграждения, която се въведе въ Министерството на желѣзницитъ, като наложи специална такса върху билетитъ, върху превода на стоки, и тая система, която досега е установена въ финансовото министерство, отъ глобитъ да се плаща възнаграждение на бирничитъ, затуй защото както каза и г. Минковъ възнаграждението имъ е недостатъчно, тая система, казвамъ, трѣбва да се преустанови веднажъ завинаги. Независимо отъ това размърътъ на глобата е твърде голѣмъ.

Т. Влайковъ (д. сг): Премни да има.

А. К. Минковъ (д. сг): Съ това съмъ съгласенъ.

Г. Т. Пъевъ (д. сг): Вѣрно е, г. г. народни представители, както се лансира тукъ, че натрупанитъ данъци за тритъ данъчни години, поради това, че данъкоплатцитъ не сж платили своитъ данъци въ продължение на три години по вина на бившето правителство, по вина на нехайнитъ органи на финансовата властъ, поставиха въ голѣмо стеснение данъкоплатцитъ, а особено градското население, занаятчиите, дребнитъ търговци и отъ средна ръка търговци. Азъ имамъ факти и разполагамъ съ данни, че маса занаятчи и търговци въ София бѣха принудени напоследъкъ да сключватъ заеми отъ банцитъ за да си платятъ данъцитъ. Не сж виновни търговцитъ, не сж виновни и занаятчиитъ, че въ продължение на три години, въпрѣки тѣхната добра воля, въпрѣки тѣхното искане да имъ бждатъ опредѣлени данъцитъ, тѣ не бѣха опредѣлени. Азъ виия системата на управлението на бившето правителство, което създаде единъ хаосъ въ финансовата служба. Азъ мога да посоча на крупни търговски и индустриални фирми, на официални лица, които заематъ най-високо мѣсто на тая маса, които сж ходили въ финансовото управление да молятъ да имъ се посочатъ какъвъ данъкъ имъ е опредѣленъ, но не сж могли да имъ кажатъ размѣра на тѣхния данъкъ. Зная случаи, какъ търговци, които сж имали нужда отъ паспортъ за странство, сж молили финансовитъ власти да си платятъ данъка, или да депозиратъ суми срещу данъка си, само и само да имъ се издаде удостоверение, че сж очистени по отношение на данъка, за да бждатъ снабдени съ паспортъ. И сега, когато се натрупаха данъцитъ за три години, ние бѣхме свидѣтели напоследъкъ на едно силно движение въ средата на занаятчи и търговци, което движение искаше стъ днешното правителство, отъ г. министра на финанситъ, да се даде една разсрочка на изплащането на данъцитъ, натрупани въ продължение на три години. Независимо отъ голѣмитъ неправди, които сж извършени, въ Пловдивъ данъчинитъ власти сж облагали прекомѣрно високо данъкоплатцитъ, само затуй защото градътъ Пловдивъ е далъ черни бюлетени презъ време на референдумъ, и днесъ тамъ има силно движение. Имамъ случаи въ Пазарджикъ и другадъ, където изплатени данъци отново се ревизиратъ сега. Азъ не виия днешното правителство; азъ казахъ, че началото, което поставя г. финансовиятъ министъръ въ двата законопроекта, е едно прекрасно, е едно добро начало, но ние има да се справимъ съ едно създадено положение. И днесъ ние виждаме, че е общъ повикътъ не само за размѣра на опредѣления данъкъ, но като се прибавятъ къмъ това и грамадинтъ глоби, положението става непоносимо. И фактъ е, че днесъ има занаятчи и срѣдна ръка търговци, които хлопатъ по банцитъ да сключватъ заеми, за да си платятъ данъцитъ. Азъ се ползвавамъ отъ случая да предизвикамъ една декларация отъ г. министра на финанситъ, че тая разсрочка, която се даде напоследъкъ, макаръ и въ малтъкъ размъръ — не както искаха занаятчиитъ и търговцитъ за по-дълго време — за дветъ данъчни години, до 1 май и 1 юний, нѣма да бжде последвана съ събиране на глоба.

Министъръ П. Тодоровъ: Това е съобщено вече.

П. Стояновъ (д. сг): Така е казано.

Г. Т. Пъевъ (д. сг): Добре. Тѣй че, г. г. народни представители, въпросътъ е, че днешната финансова властъ действително има да се справи съ едно тежко положение, създадено отъ по-рано. Възможнитъ улеснения трѣбва да

се направят. Ние не трѣбва да гледаме на това, че известни единици — азъ не допушамъ, че може да има таква хора, които биха спекулирали съ това — като платятъ 10% глоба за триѣ данъчни години, това ще имъ послужи като поводъ за да правятъ спекули.

Т. Влайковъ (д. сг): Може да има такива.

Г. Т. Пѣевъ (д. сг): Отдѣлни случаи може да има, но масови случаи не вѣрвамъ да има. Има едно истинско желание, едно пълно съзнание въ срѣдата на търговцитѣ, на индустриалцитѣ и занаятчийцитѣ да си плащатъ редовно данъцитѣ. И въ това отношение реформата, която г. финансовиятъ министеръ прави, ще улесни твърде много всички, защото, първо, данъкътъ ще се плаща на срокове — всѣки ще знае срока. И ако книгата на финансовитѣ власти се турятъ въ редовност, да може по партидитѣ всѣки единъ да намѣри своя данъкъ, азъ съмъ увѣренъ, че презъ новата финансова година г. финансовиятъ министеръ ще може да събере данъцитѣ редовно и напълно. Вѣрно е, че тая бъркотия, този хаосъ, който се създаде отъ дружбанското правителство, създава сега маса неприятности. Но ние трѣбва да направимъ всичко възможно, щото въ туй отношение да се улесни службата, защото тая служба е въ интереса не само на държавата, но и въ интереса на гражданството. Сроковетѣ, които се даватъ, сѫ добри, сѫ срокове, които ще дадатъ възможност на данъкоплатцитѣ да изплащатъ редовно и по-лесно данъка си. Съ приемането по-нататъкъ на законопроекта за данъка върху общия доходъ, съ преустройството, което се прави на облагателнитѣ комисии, ще се даде възможност за едно обективно и справедливо облагане на данъкоплатцитѣ. Ще трѣбва, следователно, да се иска, щото при тѣзи улеснения, които ще се направятъ, да се намали размѣрътъ на глобата. Въ туй отношение азъ поддържамъ напълно г. Петко Стояновъ, че тѣй, както сѫ предвидени размѣритѣ на глобитѣ, сѫ много тежки: става едно увеличение отъ 10 на 20%.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Поддържате ли г. Стоянова по отношение степенуването на глобитѣ въ зависимостъ отъ размѣра на плащания данъкъ?

Г. Т. Пѣевъ (д. сг): Не, г. Дяковъ, защото моята мисълъ е тази, че при тѣзи реформи, които г. финансовиятъ министеръ прави, ние ще имаме вече установена една правилна и редовна служба по данъчното облагане. Всѣки единъ данъкоплатецъ има интересъ да очисти своята партидна книга. Азъ зная факти, маса случаи има, дето хора на свободни професии, хора на занаятчийски, търговски трудъ сѫ отивали по единъ пътъ въ финансовитѣ учреждения да искатъ да си улеснятъ какво е положението на тѣхния данъкъ и да го изплащатъ, но до тоя моментъ даже, както заяви г. Минковъ, има мѣста, дето данъцитѣ за миналата година не сѫ още опредѣлени. Съ тия реформи азъ се надѣвамъ, че службата ще се тури въ редъ и тогава не ще има голѣми закъснения и, следователно, да се налагатъ такива глоби съразмѣрно съ размѣра на данъка. Достатъчно е да остане старото положение за глобитѣ и, като се установи новата служба, ние ще бъдемъ доволни отъ реда, който ще се внесе въ данъчната система на финансовото управление.

Та поддържамъ напълно внесения законопроектъ съ тази молба: г. министерътъ на финанситѣ да се съгласи да се намали размѣрътъ на глобитѣ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата на родниятъ представител г. д-ръ Никола Сакаровъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Г-да! Стана смѣшение на въпроситѣ. Този законопроектъ е само за измѣнение и допълнение на закона за събиране на прежитѣ данъци; затова тукъ нѣма какво да става въпросъ за опредѣлянето на данъцитѣ. Опредѣлянето на данъцитѣ е материя на различнитѣ прѣки данъци, и то на тѣхнитѣ специални закони, а тукъ се касае само до начина на събирането на прежитѣ данъци. Понеже е така, не разбирамъ що за властъ е тамъ, както помена г. Минковъ, дето данъкътъ още не е опредѣленъ, следователно, не е връченъ на бирничитѣ за изпълнение, да последва събирането на каквато и да е глоба. Каква глоба ще събиратъ отъ данъци, които не сѫ опредѣлени. Това не трѣбва да се допуша.

С. Костурковъ (д. сг): Това става въ действителностъ и тукъ, въ София.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Но не по закона за събиране прѣжитѣ данъци.

А. Минковъ (д. сг): Има и опредѣлени данъци. На мене ми искатъ 14.000 л. за две години.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Данъкътъ върху общия доходъ създаде най-много основания за негодувание. Това е право. И понеже съ едно специално постановление, което е аналогично на постановлението при други данъци, е казано изрично, че обжалването на единъ данъкъ опредѣленъ отъ първоначалната комисия, не спира събирането му, на това основание действително ставатъ преследванитя. Сега, понеже имаме законопроектъ за данъка върху общия доходъ, дето това постановление се повтаря, тамъ аргументитѣ, изнесени отъ г. Минковъ и другитѣ господа, ще иматъ мѣстото си. Тукъ, обаче, каждого оперираме съ понятието „опредѣления“ вече данъкъ, не ще иматъ мѣсто. По-права е бележката на г. Стояновъ, който казва, че за бирничитѣ, които ще се явятъ да събиратъ данъцитѣ отъ данъкоплатцитѣ, трѣбва да бжде предварително улеснено изобщо понятието, що е това „опредѣленъ“ данъкъ, за да видятъ отъ кой моментъ ще почнатъ екзекуциитѣ спремо данъкоплатцитѣ, които не сѫ се издължили предъ фиска следъ опредѣлянето на данъка. Тукъ, обаче, въ този законопроектъ, азъ мисля, че въпросътъ който преди всичко има значение, е въпросътъ за глобитѣ. И действително, ако кажемъ изобщо, че глобитѣ трѣбва да бждатъ премахнати, то значи да се създаде едно състояние, данъцитѣ да не се събиратъ, или да се събиратъ на много късни срокове. Ако въ нашия бюджетъ има иѣшо, противъ което най-много се крещи отъ състоятелнитѣ, а въ сжщностъ, противъ което най-малко основателно се крещи отъ тѣхъ, то е размѣрътъ на прѣжитѣ данъци. Ако хвърлите само единъ малъкъ погледъ върху прѣжитѣ данъци, какво даватъ тѣ на държавата, и го сравните съ онова, което иде отъ косвенитѣ данъци и другитѣ приходи, които сѫщо иматъ характеръ на косвени данъци, ще намѣрите едва една десета частъ постъпления отъ прѣки данъци. Въ единъ бюджетъ отъ 6 милиарда и четвъртъ едва има прѣки данъци и то ако постъпватъ тѣй, както сѫ предвидени. Въ действителностъ постъпленията сѫ още по-малки. Отъ това, дето бравимъ бирничитѣ, най-много се крещи, а фактически малко се схваща злото, което иде не отъ червеня листъ, а отъ ови данъкъ, който лежи върху консомацията, който е въ сжщностъ косвенъ данъкъ и който именно изразява въ бюджета политиката на държавата. Впрочемъ, сега не мога да се внушамъ въ тия работи.

Понеже всички господа излѣзоха да разискватъ въпроса като на второ четене, принуденъ съмъ и азъ да кажа само нѣколко думи. Не бива да остава размѣрътъ на глобитѣ—10 и 20%—защото споредъ новото измѣнение на закона за данъка върху общия доходъ, съ което ни е сезиралъ г. министерътъ на финанситѣ, чиновнитѣ ще плаща 4% данъкъ за доходъ до 50.000 л. Вземете чиновникъ, който ще получава всичко 30.000 л. Той трѣбва да плати 4%, а това сѫ вече 1.200 л. Прочее, щомъ данъкътъ му е надъ 1000 л., ще плати и 20% глоба за закъснение. Тази работа трѣбва да се измѣни. Ако облагателната комисия съчете, че единъ занаятчия трѣбва да плати данъкъ върху 50 хиляди лева годишенъ доходъ, или върху 4 хиляди лева месеченъ доходъ, той ще плати, ако е 4%, — 2 хиляди лева — и ще плати съответно на това 78% врѣхнини, отъ които, споредъ проекта, 50% на общината, 20% на окръга, 5% за търговската камара и още 3% за спранитѣ отъ войната; значи ще плати около 3.600 л. данъкъ. Ако турите още 20% глоба върху този данъкъ, то става много голѣма сума. Ето защо, азъ мисля, че е по-правилно да се върви споредъ степенята на облагателната маса: напр., който плаща 5.000 или 4.000 л. данъкъ безъ врѣхнинитѣ, той да плаща глоба 20%; който плаща 2.000 л. данъкъ, да плаща 10% глоба, а който плаща надъ 1000 л. данъкъ, да плаща 5% глоба. Не опредѣлямъ точно, като предложение — 3, 10, 15%; може да стане 20, 15, 10, 5 — но трѣбва да има една градация, която да съответствува на податнитѣ сили на данъкоплатеца. Това е единиятъ въпросъ — глобитѣ.

Вториятъ въпросъ, който прави впечатление, особено сега, ако мине поземелниятъ данъкъ, противъ който ще имамъ случая да се изкажа — па и ако остане данъкътъ

върху общия доход въ сила — е, че сроковетъ 25 юний, 25 октомври и 25 февруарий не сж напълно съобразни съ стопанските моменти, въ които населението се снабдява съ средства, съ пари. Затуй казвамъ на министра на финанситъ, по-добре ще бжде глобяването за селата да не настъпва следъ първия, а следъ втория срокъ, и даже следъ третия срокъ, въ който моментъ населението въ селата е снабдено съ средства. Това е м. февруарий, т. е. минаватъ м. октомври, м. ноември, м. декември, привършва се напълно стопанската година за селянитъ и тѣ вече сж снабдени, предполага се, съ известно количество пари, отъ които плащатъ данъцитъ си. По този начинъ ще отидемъ срещу онѣзи възможни злоупотребления, за които говори г. Минковъ, че действително известни бирници могатъ да бждатъ, предъ видъ на очаквания за тѣхъ процентъ отъ глобитъ, недобросъвестни — да не се явятъ навреме въ селата.

П. Стояновъ (д. ср): Това не е практично. Министерствъ на финанситъ презъ другитъ два срока нѣма да има по-стѣпления.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Искамъ да кажа: отъ тия срокове за земеделското население може да се избере тъкмо този срокъ, презъ м. февруарий; срокътъ 25 юний, мисля, че никакъ не е оправданъ; то е времето на най-голѣмата и усилена полска работа, време, което не съвпада съ никакви приходи за селското стопанство и съвсемъ не подхожда да бжде срокъ за плащането на прѣкти данъкъ. Това трѣбва да се вземе подъ внимание. Така че, ако стане премѣстване на сроковетъ, и ако глобитъ се събиратъ по начинъ и въ размѣръ както казахъ по-рано, тогава ще се създаде едно положение по-друго.

Нѣкой отъ социалдемократитъ: По-хубаво да нѣма срокове.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): По-хубаво да нѣма ли? Това не може да бжде докато има данъци. Фискътъ се интересува отъ регулярно постѣпване на приходитъ. Това е само наказателна санкция. Но понеже това е въпросъ за разглеждане при второ четене, азъ бихъ молилъ г. министра на финанситъ да има тѣзи работи предъ видъ. Даже самъ той да се яви въ финансовата комисия съ измѣнения въ тоя смисълъ. Законътъ ще трѣбва да мине, защото улеснява работата по събирането на прѣкитъ данъци.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Иванъ Руневски.

И. Руневски (с. д): Г. г. народни представители! Ще кажа само две-три думи. И азъ тоже смѣтамъ, че главниятъ въпросъ, който спира нашето внимание по този законопроектъ, е въпросътъ за глобитъ. Той, обаче, не е маловаженъ, както иска да го изкара г. Сакаровъ, понеже се касае за глоби при събирането на прѣкитъ данъци, размѣритъ на които не били голѣми въ нашия бюджетъ. Тѣзи размѣри, макаръ и не голѣми, тѣ сж обаче чувствителни тъкмо поради онази причина, която изтъкна г. Сакаровъ. На данъкоплатеца, имайки да плаща много косвени данъци, не е безразлично какъвъ прѣкъ данъкъ ще плати. Разбира се, другъ би билъ въпросътъ, ако нѣма косвени данъци. Но когато има толковъ много косвени данъци, разбира се, че прѣкитъ данъкъ за налитъ данъкоплатци е една много голѣма тежестъ. И отъ това гледище не е безразлично държавата какви глоби ще събира отъ данъкоплатцитъ. Обаче азъ тоже не мога да сподѣля гледището на г. Пждаревъ, че тия глоби могатъ да бждатъ и трѣбва да бждатъ премахнати.

Н. Пждаревъ (д. ср): Да бждатъ премахнати ли?

И. Руневски (с. д): Такова нѣщо чухъ.

Н. Пждаревъ (д. ср): Глоби си има и по сегашния законъ, но не бива да се увеличаватъ, тѣй както сж предвидени въ внесения законопроектъ.

И. Руневски (с. д): Тѣ трѣбва да съществуватъ. Държавата плаща за своитъ задължения лихви, тя има нужда отъ пари и, следователно, тя не може да бжде така небрежна къмъ своитъ длъжности-данъкоплатци и не може да не изисква глоби за закъснение. Обаче, както справедливо забележа г. Стояновъ, данъкоплатцитъ би трѣбвало

да знаятъ точно кога трѣбва да платятъ данъка си и докога може да има закъснение. Сега, г. г. народни представители, какво става? Фактически всички плащатъ данъцитъ си съ закъснение. Азъ не зная — не съмъ събиралъ данъци — но надали има 5% данъкоплатци, които плащатъ данъцитъ си навреме; всички плащатъ данъцитъ си съ глоба. Това е едно ненормално явление, това идва да ни покаже като че ли глобата не е вече глоба, а по единъ косвенъ начинъ увеличаване на данъка и държавата плаща данъка, който събира, си туря въ своя бюджетъ като че ли единъ новъ процентъ, една връхнина, която нарича съ името глоба. Причината коя е? Г. Минковъ намира, че е финансовата администрация. Той допуша, че тамъ има голѣми недъзи. Може да има и въ самитъ наредби по прилагането на закона. Но все пакъ държавата, докато не очисти този батакъ, докато не намѣри средства и способи да събира данъцитъ въ тѣхнитъ срокове и глобата да бжде едно изключение, а не правило, тя не би имала основание да изисква такива голѣми глоби отъ данъкоплатцитъ. Азъ по начало приемамъ законопроекта, но бихъ молилъ въ комисията тия глоби да бждатъ намалени. Обаче намалението, г. г. народни представители, не бива да стане изобщо за всички данъкоплатци. Приемамъ напълно идеята на г. Стоянова, че трѣбва да има една градация. Азъ поддържамъ, че при измѣненитя, които ще станатъ въ комисията, пакъ трѣбва да има данъкоплатци, които да плащатъ 20% глоба, даже и повече; защото глобата се плаща незаслужено само отъ дребнитъ данъкоплатци. Този, който има да плаща данъкъ 1000, 2,000, 3,000 до 5,000 л., той ще отиде да го плати. Ако не го е платилъ, той сигурно не го е направилъ по своя вина; той не е платилъ или защото не му е съобщено — искамъ да кажа, че той трѣбва да бжде предизвестенъ да плати — или защото бирникътъ не е дошелъ и пр. и пр. А този, който има да плаща 20, 30, 50 хиляди лева данъкъ, за него вече е отъ голѣми интересъ да закъснѣе колкото е възможно по-дълго — ще се сговори съ бирника да плати една глоба и да си работи съ тия пари, безъ да бжде екзекутиранъ. Така че не може да се поддържа, че трѣбва да бжде изхвърленъ този процентъ 20%; той ще трѣбва да остане — даже азъ бихъ поддържалъ да бжде увеличенъ за известни категории данъкоплатци. Този, който има да плаща данъкъ, той не може да не знае, че има да плаща и не може да се извини съ друго, освенъ съ това, че иска да задържи тия пари въ себе си и да ги използва. Държавата има повече основания да бжде по-строга къмъ такива данъкоплатци и да имъ налага по-голѣми глоби.

Та, г. г. народни представители, азъ тоже поддържамъ, че въ комисията трѣбва да се направи една градация въ глобитъ, като минимумътъ глоба да не бжде 10%, а трѣбва да слезе подъ тоя процентъ. Колкото се касае за максимумъ, азъ съмъ съгласенъ да надминава 20% за известни данъкоплатци.

Една бележка ще направя относително онова указание, което даде г. Минковъ на първата алинея на § 5. Както е редактирана тя, струва ми се, че не се касае за всички случаи, а се касае за лица и дружества — които сж споменати въ закона — които търгуватъ съ спиртни питиета и иматъ патентъ; за тѣхъ бирническитъ удостоверения трѣбва да бждатъ завѣрвани отъ финансовия началникъ. Но, г. г. народни представители, докато не чуя съображенията на г. министра, не мога да разбира какви сж основанията да се иска тази процедура: да бждатъ завѣрвани бирническитъ удостоверения отъ финансовия началникъ, защото за продавачитъ на пития — а такива има много въ селата — това ще бжде едно затруднение. И докато не видимъ основателнитъ съображения за това, смѣтамъ, че е неоправдателно и трѣбва да се премахне, защото по този начинъ хората могатъ да бждатъ извънредно много терзани и разтакани.

Р. Василевъ (д. ср): Касае се за търговскитъ тютюневи фирми, които сж търгували, събрали сж печалби и нѣма кой да плати данъка отъ милиони лева.

А. Н. Минковъ (д. ср): Казано е „лица и дружества“.

И. Руневски (с. д): Законътъ не говори за фирми, а за лица и дружества, които търгуватъ съ спиртни питиета на дребно и едро.

Р. Василевъ (д. ср): Касае се за търговски тютюневи фирми.

И. Руневски (с. д.): Очевидно е, че се засягат единъ голѣмъ брой хора. И ако нѣма никакви основателни съображения, излишно е да усложняваме тази процедура по издаването на бирническитѣ удостоверения. Нѣма въ бирника нѣмате довѣрие като държавенъ чиновникъ, който е издалъ удостоверението? Не разбирамъ защо ще трѣбва да се отива при финансовия началникъ, който или ще прибегне до бюрократическия способъ, да удари една завѣрка отъ горе, или ще каже на човѣка: „Чакай да провѣря това или онова“, ще рови книгата на дълго и широко, и по този начинъ хората безъ нужда ще бѣдатъ отежчавани. Азъ моля г. министърътъ да вземе думата и да обясни какви сж неговитѣ основания за това измѣнение; инакъ да се изхвърли. Азъ разбирамъ, че се отнася само за тѣя категории.

Това е, което имамъ да кажа.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ моля да бѣде приетъ законопроектъ по начало, а въ комисията ще се взематъ подъ внимание всички тѣя бележки, които се направиха. Това, за което говори г. Руневски, се отнася главно до одритѣ фирми.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Понеже никой не иска думата, ще гласуваме. Които приематъ на първо четене законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за събиране рѣкитѣ данъци, които да се изпрати въ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ще пристапимъ къмъ следующата точка отъ дневния редъ — първо четене законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за данъка върху сградитѣ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроектъ, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. приложение № 58, Т. I).

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Понеже никой не иска думата, ще гласуваме. Които приематъ на първо четене законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за данъка върху сградитѣ, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Законопроектътъ ще се изпрати въ комисията.

С. Костурковъ (д. сг): Да се гласува законопроектътъ по спешностъ и на второ четене.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ да не се изпраща законопроектътъ въ комисия, а да преминемъ направо къмъ второто му четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Моля, г. секретаря да прочете законопроектъ.

Секретаръ д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на закона за данъка върху сградитѣ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ заглавието на законопроектъ тѣй, както се прочете, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): (Чете § 1. — вж. приложение № 58, Т. I).

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ § 1 тѣй, както се прочете, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): (Чете § 2. — вж. приложение № 58, Т. I).

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ § 2 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Минаваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ — първо четене законо-

проектъ за пенсиитѣ на пострадалитѣ санитарни служители въ борба противъ епидемитѣ: петнистъ тифъ и пр.

Г. г. народни представители! Полеже законопроектътъ е доста обширенъ, моля да се съгласите да се прочетатъ само мотивитѣ и заглавието на законопроектъ. Които отъ васъ сж съгласни съ това, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете само мотивитѣ и заглавието на законопроектъ.

Секретаръ д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): (Прочита мотивитѣ и заглавието на законопроектъ. — вж. приложение № 59, Т. I).

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Тодоровъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ съмъ увѣренъ, че той законопроектъ би билъ приетъ безъ никакви дебати. Най-дълбоко вкорененъ инстинктъ у насъ е инстинктътъ да си пазимъ живота, и тамъ, където има смъртъ, всѣко живо същество, а въ туй число и човѣка, гледа да отбегне, колкото е възможно по-далечъ и да се осигури отъ опасността. Обаче нис поставяме известна категория обществени служители въ положение да тичатъ къмъ смъртъта. Увѣренъ съмъ, че при всѣка помисълъ за близкия или далеченъ край на нашия животъ, ние мислимъ предимно за това: какво ще стане съ тѣя, които оставяме следъ насъ. Страхътъ, паниката, които възбужда холерата и чумата, сж известни и сж възлѣтѣ дори въ нашитѣ народни пѣсни — петнистиятъ тифъ е по-нова болестъ, но и нейнитѣ ужаси сж известни. Следователно, когато министърътъ на финанситѣ е по-искалъ съ той законопроектъ да осигури онѣя, които пращаме на сигурна смъртъ въ полза на цѣлото общество, е направилъ едно добро дѣло, за което отъ всички ни той трѣбва да бѣде приветствуванъ. Но струва ми се, че законопроектътъ, отнесенъ само за санитарнитѣ служители, ангажирани въ борбата противъ тифа, холерата и чумата, ще бѣде недостатъченъ за самия санитаренъ персоналъ, защото има маса други епидемии, при които животътъ на участвуващитѣ въ борбата е тоже изложенъ на опасността. Тѣ не сж толкова ужасни, тѣ не вдѣхватъ такъвъ страхъ и такава паника, защото сж по-чести, но обстоятелството, че сж по-чести, не ги прави по-безопасни.

Независимо отъ това, не само санитарнитѣ служители сж изложени на опасностъ отъ зараза и смъртъ; на такава опасностъ сж изложени и други служители — това сж служителитѣ на ветеринарното дѣло, които има да боравятъ съ епизоотитѣ, често преминаващи и върху човѣка, сяко тѣй смъртоносни и въ много случаи неизлѣчими. Азъ не съмъ вещь и не мога да претендирамъ, че съмъ вещь въ тази материя; нашитѣ специалисти лѣкари, ветеринари и лѣкаритѣ на хората, ще ни кажатъ кои болести сж еднакво или приблизително опасни. Но струва ми се, като гласуваме той законопроектъ, нѣма да събркаме, ако поискаме отъ тѣзи специалисти да изработятъ допълнителни правила, допълнителни наредби за обезпечение на онези обществени служители, които отиватъ да се борятъ срещу заразнитѣ болести, отъ какъвто произходъ и да сж тѣ, отъ човѣшки или животински, безразлично, защото всѣкому еднакво е милъ живота, независимо отъ това, дали го е излагалъ въ борба противъ епидемии у хората или въ борба противъ епизоотитѣ у животнитѣ.

Азъ мисля, че този законопроектъ би могълъ да се разшири още и върху всички други служители, които се излагатъ на явна смъртъ. Когато нѣкъде стане скандалъ, когато нѣкъде започнатъ да хвъркатъ куршуми, ние всички имаме право да бѣгаме по-далечъ, но има една категория служащи, които сж длъжни да отидатъ тѣкмо тамъ, дото има куршуми — това се полицейскитѣ служители. И струва ми се, че законопроектътъ, който предлага г. финансовиятъ министъръ, повдига единъ общъ въпросъ: да осигуримъ всички обществени служители, които, предавайки се на обществена служба, ежеминутно или твърде често излагатъ себе си на смъртъ и наследнитѣ или тѣзи, които оставатъ следъ тѣхъ, на мизерия. Ние дължимъ да направимъ това, уважаеми г. г. народни представители, защото може би у никой другъ народъ не се оправдава по-добре поговорката: „Стореното добро, скоро се забравя“. И у насъ, струва ми се, че онѣя, които се жертвуватъ за общественото добро, се смѣта по-скоро за глупакъ, а за уменъ и почтенъ човѣкъ, заслужаващъ общо уважение, се смѣта тѣкмо противникътъ, онзи, който за смѣтка на обществото може да се издигне и да спечели.

Моля г. министра да се съгласи, щото при разглеждането на този законопроект в комисията по Министерството на финансите, да участвуват и представители на комисията по Министерството на вътрешните работи и народното здраве, представители и на комисията по Министерството на земледелието, която разглежда законопроект за санитарно-ветеринарната служба, та в единъ по-широкъ кръгъ отъ специалисти хора, този законопроект да се разшири дотамъ, че да обхваща ония, които имахъ случай да ви кажа, излагатъ живота си повече отъ всички други на рискъ. Разбира се, аз не бихъ искалъ покрай тази обща задача, да спъна прокарването на този законопроект, който има една специална задача, но мисля, че тази обща задача не би тръбвало да бъде забравена. И ако Народното събрание пристъпи къмъ нейното разрешение, ще принесе истинска заслуга на нашия народъ, който съ право може да се нарече народъ на сгонети или по-право народъ на човѣконенавистници, защото вѣрно е, за жалостъ, българинътъ и себе си не обича. (Ржкоплѣскания отъ нѣкои стовористи).

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д. сг): Г. г. народни представители! Както винаги съмъ билъ кратъкъ, така и по настоящия законопроектъ пакъ ще бъда съвсемъ кратъкъ — ще кажа само нѣкои бележки. Частъ отъ това, което искахъ да кажа, изтъкна го г. Тодоровъ предъ Народното събрание, а то е, че настоящиятъ законопроектъ не тръбва да носи заглавие „законопроектъ за пенсията на пострадалитѣ санитарни служители“ и пр., но тръбва да обема въ себе си и ветеринарнитѣ служители, които при борбата съ епидемиятъ у животнитѣ сѣщо излагатъ както себе си, така и своитѣ семейства често пъти. И тѣ тръбва да бждатъ подведени подъ единъ знаменателъ, като пострадали при единъ и сѣщи случай, за една и сѣща работа, защото държавата не може да бжде по отношение на едни майка, а по отношение на други — мащеха. Въ законопроектътъ за санитарно-ветеринарната служба, който току-що разглеждахме, споредъ напечатания текстъ на второ четене, за лѣкаритѣ ветеринари, които сѣ пострадали при изпълнение на своя дългъ, се предвижда само едно обезщетение въ размѣръ на 3-годишна имъ заплата. Това, споредъ мене, е едно несправедливо отнасяне къмъ ветеринарнитѣ лѣкари. Би тръбвало настоящиятъ законопроектъ, следъ като стане законъ, да урежда материята не само за санитаритѣ, но и за ветеринарнитѣ, които сѣ пострадали, и то като се опредѣли отъ компетентна комисия, кои именно болести да попаднатъ въ тая категория и на кои тръбва да се дава пенсия. Това сѣ, споредъ ветеринарнитѣ, болеститѣ антраксъ и салъ. За всички болести, безспорно, този законъ не може да бжде разширенъ, както за санитарнитѣ, така и за ветеринарнитѣ лѣкари, защото прѣмото задължение на тия лѣкари е да излагатъ своя животъ и защото когато сѣ се посветили на тая професия сѣ знаели, че ще излагатъ своя животъ. За насърчение само, когато има за тѣхъ по-голямъ рискъ, тѣ тръбва да бждатъ подкрѣпени отъ държавата.

Друго едно положение, което искамъ да изтъгна, то е, че съ настоящия законопроектъ тръбва да се урегулира и въпросътъ за даване пенсия не само на държавнитѣ служители, но и на частнитѣ лѣкари, тъй както този принципъ е възприетъ за даване пенсии на работницитѣ, които сѣ пострадали, защото, по силата на закона за опазване общественото здраве, доколкото ми е извѣстно, при епидемия могатъ да се повикаатъ да се борятъ съ тая епидемия и всички частни лѣкари. А епидемии сѣ тѣзи болести, които сѣ изброени въ настоящия законопроектъ. Ако единъ частенъ лѣкаръ пострада при тия болести, безспорно е, и гѣмъ такъвъ лѣкаръ държавата би тръбвало да бжде не щедра, но справедлива, и на такъвъ лѣкаръ да се дава ако не пенсия, поне едно обезщетение въ каквато щете форма. Въ комисията уредете този въпросъ. Въ всѣки случай и частнитѣ лѣкари, които еднакво съ държавнитѣ излагатъ своя животъ, тръбва да бждатъ подкрѣпени.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асепъ Господиновъ.

А. Господиновъ (с. д): Въ чл. 1 на законопроекта се изброяватъ само три болести, инвалидирането и смъртѣта отъ които ще бждатъ, така да се каже, покровителствувани. Намирамъ, че привикани лѣкари специалисти ще ни

кажатъ и други нѣкои болести, смъртѣта или инвалидността отъ които ще тръбва така сѣщо да се покровителствува отъ закона. Въ чл. 2 се изброяватъ поименно длъжноститѣ лица, които ще се радватъ на привилегията по този законъ — казано е: лѣкаритѣ, фелдшеритѣ и пр. Г-да! Има една група хора, които не по-малко рискуватъ, азъ бихъ рекълъ даже, които повече рискуватъ отъ лѣкаритѣ и фелдшеритѣ, защото тѣзи последнитѣ знаятъ да се пазятъ, а ония не умѣятъ и това да правятъ. Това сѣ низшиятъ санитаренъ персоналъ, санитарнитѣ отряди, тѣй нареченитѣ дезинфектори, машинисти и пр. при общинитѣ, които влизатъ въ заразената къща и вършатъ една съществена, голѣма работа въ борбата срещу епидемиятъ. Надѣвамъ се, че комисията, особено ако повика въ помощъ специалисти, ще разшири броя и категориитѣ на хората, които тукъ въ чл. 2 се предвиждатъ.

Най-сетне — и това не се каза отъ преждеговорившитѣ господа — азъ обръщамъ вниманието на почитаемото Народно събрание върху чл. 3. Коя дата е мѣродавна? Отъ коя дата нататъкъ случилото се нещастие, смъртъ или инвалидностъ, ще бжде обезщетявано? Тука е казано, че ще се ползуватъ съ пенсия пострадалитѣ отъ датата, когато Върховниятъ медицински съветъ обяви дадена областъ за заражена отъ дадена епидемическа болестъ. А какъ става това, г-да? Единъ фелдшеръ случайно се натъкне въ едно село на петнистъ тифъ или каква да е друга болестъ, предвидена въ закона. Той констатира това и привика околнитѣ лѣкари. Околнитѣ лѣкари прави втора констатация по надлежния предвиденъ въ закона редъ. Минаватъ 2—3 седмици. Болестъта се разширява. Отнася се работата до знанието на Дирекцията за опазване общественото здраве. Дирекцията сезира Върховния медицински съветъ. И следъ дълги разгакания дирекцията издава заповѣдъ или надлеженъ актъ: обявява се едни-коя околия за заражена отъ тая болестъ. Е добре, по дотогава хората не могатъ да стоятъ съ скръстени рѣце; тѣ се борятъ съ епидемията и умиратъ; не чакатъ заповѣдъ, не чакатъ акта на дирекцията. Вѣрно е, че въ този пунктъ законопроектътъ предвижда едно малко омекотяване — единъ месецъ по-рано отъ датата на обявяването, но този едномесеченъ срокъ е недостатъченъ. Азъ намирамъ, че ние тръбва да дадемъ на санитарния персоналъ тази привилегия отъ момента, когато се констатира случаятъ. По-добре е да се не допусне развитието на болестъта до степенъ на епидемия, отколкото да се обяви епидемията и следъ това да се получаватъ тия награди и тия насърчения. Ясно е, че отъ гледна точка на народното здраве ще тръбва да се даде тая привилегия още отъ момента, когато се констатира първиятъ случай на заболяване, а не да се чакатъ такива условности, такива забавия, които у насъ по известни бюрократически порядки ставатъ много мъчно и много късно.

Тази забележка искамъ да направя и ще ходатайствувамъ особено въ комисията да се обърне внимание на нея.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Найдень Кормановъ.

Д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Г. г. народни представители! При масовото разпространение на епидемиятъ и епизоотиятъ въ днешно време, г. министърътъ на финансите действително заслужава една похвала за внасянето на настоящия законопроектъ. Куражатъ на лѣкаритѣ да се борятъ съ разнитѣ епидемически болѣсти действително тръбва да се увеличи, още повече, че въ моменти, когато се явяватъ и разпространяватъ тия болѣсти, малцина сѣ онѣзи, които могатъ да намѣрятъ нужната прислуга около болнитѣ. И азъ съмъ съгласенъ съ преждеговорившия, че не само тия болѣсти — петнистиятъ тифъ, чумата и холерата — а че има и други болести, които представляватъ обществено зло и които би тръбвало да влѣзатъ въ настоящия законопроектъ.

Относително ветеринарнитѣ лѣкари и фелдшери моли комисията при разглеждането на този законопроектъ да има предъ видъ дветѣ главни болести: салъ и антраксъ. Тѣ сѣ единственитѣ бичове за ветеринарнитѣ лѣкари, изобщо за цѣлния персоналъ, защото той е изложенъ ежедневно на заболяване при прекратяването на тѣзи эпизоотии. Г. г. народни представители! Ако нѣма лѣкарътъ куражъ да направи нужната аутопсия, той не може да констатира тѣзи болести. Тръбва смелостъ, а тази смелостъ малцина я проявяватъ, още повече като знаятъ, че никой не е гарантиранъ при нещастие. Ето защо, моля комисията да има предъ видъ, ако не другитѣ болести, то поне

тѣзи две болести — сапа и антракса. Това вмѣкнато въ настоящия законопроектъ, ще премахне онова положение въ внесенния по-рано законопроектъ за санитарно-ветеринарната служба, където се говори, че се плаща едно нищожно обезщетение на лѣкаритѣ и фелдшеритѣ, починали отъ разни болести въ борба съ епизоотичитѣ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласуваме. Които приематъ на първо четене законопроекта за пенсиятѣ на пострадалитѣ санитарни служители въ борба противъ епидемитѣ: петнистъ тифъ, холера, чума и др. и да се изпрати въ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка пета отъ дневния редъ, а именно: първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за пенсиятѣ и възнаграждението на опълченцитѣ и поборницитѣ отъ 1905 г. и пр. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь д-ръ Ц. Дяковъ (д. ст.): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. приложение № 60, Т. I)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. Димитъръ Тодоровъ, освенъ ако не предпочете да говори при второ четене.

Д. Тодоровъ (д. ст.): Ще говоря при второ четене.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Тогава, г-да, ще пристъпимъ къмъ гласуване. Които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за пенсиятѣ и възнаграждението на опълченцитѣ и поборницитѣ отъ 1905 г. и пр. и да се изпрати въ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка шеста отъ дневния редъ: второ четене законопроекта за дружествата съ ограничена отговорностъ.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Сънесенния законопроектъ се заглъва една празната въ общата система на нашето търговско право, специално въ отдѣла за дружественото право. Когато е издаванъ търговскиятъ законъ, дружествата съ ограничена отговорностъ още не сж имали такова широко разпространение въ чужбина, затова и тази нова правна институция не е могла да влѣзе въ нашата обща система на дружественото право по търговския законъ. Впоследствие, обаче, тази нова дружествена форма си проби път въ чужбина и доби едно завидно мѣсто за застъпване стопанския напредък въ модернитѣ държави. Това е една дружествена форма, която не е толкова създадена на юриста, колкото на икономиста, на стопанскитѣ условия и нужди. Всичкитѣ мотиви, които въ Германия наложиха създаването на реформата, мотиви, изтъкнати главно отъ търговското и индустриалното съсловие, въ чийто гласове се вслушва законодателятъ, сж щитѣ тѣзи мотиви по-нататъкъ сж послужили за усъвършенствването на този институтъ, особено постигнато съ възприемането на института въ австрийското законодателство. Въ Австрия взеха предъ видъ практиката въ Германия и лопитѣ страни, които се проявиха, както бива обикновено при положението на всѣко нововъведение. Свърхъ всичката тази дългогодишна практика въ Германия и Австрия, ние имаме сега и новия проектъ на швейцарския законъ, който е послужилъ въ известни отношения, за да се достигне до най-съвършенното което за момента може да бъде дадено като обрисване и уредба на тази нова дружествена форма, която се дава на българския животъ. Трѣбва да се надѣваме, че съ попълването на тази празнота ще може да се спомогне за облекчение стопанскитѣ мъчнотии на сегашното време и да се подкрепятъ стопанскиятъ напредъкъ въ нашата държава.

У насъ идеята за този новъ видъ дружество сжко тъй е била повдигната отъ търговско-индустриалнитѣ срѣди; най-напредъ тя е изтъкната въ едно решение отъ 1911 г., още отъ преди войнитѣ, на Русенската търговско-индустриална камара. Имало се е предъ видъ да се застъпятъ главно интереситѣ на срѣднитѣ предприятия, които не могатъ да бждатъ уреждани по акционерната форма съ нейнитѣ сложности на публичностъ, съ нейния повече колективенъ, отколкото индивидуалистиченъ характеръ, дето личността остава малко по-назадъ планъ. Между събирателното дружество, дето личността на съдружника е първиятъ факторъ, и акционерното дружество, дето капи-

талитѣ е меродавниятъ факторъ, трѣбваше да се постави една промезутъчна форма, която, като заеме по нѣщо отъ двѣтѣ форми, да изгради нѣщо ново възъ основа преди всичко на принципа на ограничената отговорностъ на участницитѣ. Този принципъ е основата, както личи отъ самото заглавие на законопроекта, за тази нова дружествена форма; този основенъ принципъ слѣдва по-нататъкъ цѣлата регламентация на института. Като се държи смѣтка за всичкитѣ тѣзи начала, които за дадено време сж счтени за необходимими и наложителни, дошло се е до всичкитѣ онѣзи наредби, които се съдържатъ въ този законопроектъ и които наредби отчасти сж заети отъ института на събирателното дружество и отчасти отъ института на акционерното дружество, главно по отношение въпроса за контрола и за начина на управлението.

Основното начало, както казахъ, все пакъ остава въпросътъ за ограничената отговорностъ на съдружницитѣ. Това е едно отклонение, допуснато отъ юриста подъ натиска на стопанския дѣецъ, на икономиста. Защото, ние, юриститѣ, сме навикнали да се подчиняваме на началото за неограничената отговорностъ на всѣкиго, който борави въ каквато и да е областъ. Всѣки е длъженъ да понесе и да обезпечи всичкитѣ последици на своитѣ действия, на цѣлата своя деятелностъ съ цѣлото си имущество; този, който се наема да върши една работа, винаги трѣбва да бъде готовъ на жертви, които да бждатъ проведени до край. Въ това се включва гаранцията и основанието на онова довѣрне, което обществото ще има къмъ неговитѣ начинания. Въ случая, обаче — и това е било наченката въ Германия, това е послужило да се дойде тамъ до идеята за дружествата съ ограничена отговорностъ — при напредналитѣ условия на живота, явяватъ се области дето вече търговскиятъ характеръ на предприятието, като източникъ на една сигурна печалба, стои малко на по-задъ планъ, а се изтъква по-налице рискътъ и очакването негли на една проблематична печалба, повечето пжти даже и примирението още отъ самото начало съ известни загуби за дълги години. Така е била първоначално работата въ колониялнитѣ предприятия, въ миннитѣ предприятия, изобщо въ изпитателнитѣ предприятия, където хората съ години търсятъ това, което може-би въ края я намбратъ, я не намбратъ, и където е трѣбвало всичко онова, което е ангажирано въ предприятието, да не засегне цѣлото имуществено състояние на личността. Наложило се е да се дойде до една групировка на капитала по такъвъ начинъ, че само тѣзи средства, които сж събрани за определена целъ, само тѣ да послужатъ за обезпечаване на кредиторитѣ. Всичко това, разбира се, се е отразило върху кредита на новата стопанска групировка, на новата дружествена форма, затуй защото въшпнитѣ свѣтъ държи на гаранцитѣ, дадени въ възможно по-голяма широта. Но сжщевременно пѣкъ необходимостта да се създаде едно удобство, да се даде едно успокоение на тѣзи, които се наематъ да боравятъ въ нови области съ ограничени средства, че тѣ нѣма да рискуватъ всичко, е наложила да се отстъпи отъ голѣмия правенъ принципъ за неограничената отговорностъ, да се направи въ тази областъ едно отклонение отъ него. И така, г. г. народни представители, се е достигнало до организирането на тѣзи правни институти — дружества съ ограничена отговорностъ — въ които сж проведени четри основни начала съ по-нататѣшнитѣ тѣхни разклонения и подробности. Първото начало е, че дружеството притежава една правна самостоятелностъ, то представлява една автономна юридическа личностъ; второто е, че предъ кредиторитѣ дружеството отговаря изключително съ дружествения имотъ, съ това, което съдружницитѣ сж решили да жертвуватъ за целта, която искатъ да постигнатъ, за предприятието, на което искатъ да се отдадатъ; третото е, че управлението е въ рцетѣ на избрани отъ съдружницитѣ управнитѣ и четвъртото — че съдружницитѣ могатъ да управляватъ правата си само чрезъ решение на мнозинството въ общото събрание на дружеството — мнозинството отъ съдружницитѣ, отъ участницитѣ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Отъ капитала.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. ст.): Отъ капитала, разбира се, защото това не е културно или благотворително дружество, а капиталътъ е, който тукъ играе важната роля. Провеждането на тѣзи четри начала въ подробности слѣдва въ тѣзи 136 члена на предложения вамъ законопроектъ. Има нѣщо, което дава характеристика на законопроекта като очертаване на едни нови задачи, въдето вече търговската целъ, която си поставятъ дружествата,

според търговския закон, се губи, и азъ смѣтамъ, че тъкмо това е причината, дето ние се отклоняваме отъ общата система на търговския законъ и създаваме единъ отдѣленъ законъ за този видъ дружества. Това е показано ясно въ първия членъ, дето се дава право да се създаватъ такива дружества за всѣка позволена отъ законитѣ стопанска целъ, съ изключение на застрахователни предприятия, на които, поради тѣхнитѣ задачи и организация, е приежща акционерна форма.

Отъ тѣй поставената целъ на дружеството съ ограничена отговорностъ виждаме да се отчертава една разлика между този видъ дружества и кооперацията, която сега съ право е най-симпатичната форма на стопанска групировка. Целта на кооперацията е ограничена съ нашия специаленъ законъ за кооперациитѣ и е поставена въ тѣсни рамки на грижи за взаимнопомощъ, за стопанския напредъкъ на членоветѣ, които влизатъ въ нея, улесняване на тѣхния кредитъ, подтикъ и напредъкъ на тѣхното производство, но всичко сведено къмъ по-тѣснитѣ задачи, които си поставятъ въ повечето случаи дребнитѣ занаятчици у насъ или потребителитѣ. Въ решението на Русенската търговско-индустриална камара е проведено желанието да се наиде форма, въ която да се организиратъ дребнитѣ и срѣднитѣ предприятия за производство и търговия. И тъкмо заради туй смѣтамъ, че въ нищо нѣма да бжде засегнатъ животътъ на кооперативното дѣло съ създаването на тази дружествена форма, която ще дойде отъ своя страна въ своя особена областъ да стори това, което ще може да направи за българския стопански животъ.

И азъ ще завърша тѣзи кратки свои бележки съ заявата, че този законопроектъ отъ къмъ редакция и съдържание притъжава всичко това, което е необходимо да се вложи въ организацията на тая нова дружествена форма, защото възточницитѣ сж били достатъчно усъвършенствувани и зашото кодифицирането на този законопроектъ е отъ по-рано замислено и разработвано, та сж взети подъ внимание и нашескитѣ стопански условия. Това, което комисията имаше да направи, то се сведе повече къмъ едно редакционно изглаждане на законопроекта, съ огледъ на възприетата правна терминология въ другитѣ наши закони, като не се засогна почти нищо съществено отъ основата на института. Смѣтамъ, че Министерството на правосъдието предлага съ тѣзи незначителни измѣнения единъ законопроектъ въ свършенна форма и намъ остава само да очакваме шото прилагането му да оправдае добритѣ надежди, които му се възлагатъ, както сж изложени въ мотивитѣ. Нека пожелаемъ, шото прилагането на тая нова дружествена форма да стане съ нужната предпазливостъ и отбѣгване на увлѣчения, които сж компрометирани често добри институти. Това сж очаквания и на търговско-индустриалното съсловие въ България, въ срѣдитѣ на което въ последно време — азъ лично мога да бжда свидетелъ — съ десетки пѣти се срещатъ вече на практика случаи на необходимостъ отъ този новъ видъ дружества. Въ това отношение Министерството на правосъдието е сторило добре като се е вслушало както въ гласа на стопанскитѣ дейци, така и въ гласа на дейцитѣ отъ областята на правната наука. Най-подиръ тукъ дължа още да помѣна, че на тази правна областъ не е била чужда и нашата правна наука: нашиятъ уважаемъ другаръ проф. Венелинъ Ганевъ още преди решението на Русенската търговско-индустриална камара, въ годишника на университетта публикува обширна монография върху тази нова дружествена форма и е оправдалъ съ солидна юридическа аргументация необходимостта отъ нейното въвеждане у насъ.

Пристъпвамъ, г-да, къмъ четенето на самия законопроектъ, съ тѣзи незначителни измѣнения, които комисията прие и които сж отпечатани въ нейния докладъ. Отъ нейна страна моля законопроектътъ да бжде приетъ въ дадената отъ комисията редакция. (Чете)

„З А К О Н Ъ

за дружества съ ограничена отговорностъ.“

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта така, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„ОТДѢЛЪ I.

„Съставяне на дружествата.“

„Чл. 1. Дружества съ ограничена отговорностъ могатъ да се съставятъ за всѣка позволена отъ законитѣ стопанска целъ, освенъ за застрахователни предприятия“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 1 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 2. Дружествениятъ договоръ трѣбва да бжде писменъ и да бжде подписанъ отъ всички съдружници; съдържанието и подписитѣ трѣбва да бждатъ завѣрени по нотариаленъ редъ.“

„Подписване чрезъ пълномощникъ е допустимо само въз основа на специално пълномощие, завѣрено по нотариаленъ редъ.“

„Подготвителнитѣ договори иматъ сила, само ако сж завѣрени по нотариаленъ редъ“.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Дайте нѣкои обяснения.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Обясненията, г-да, сж въ тази смисълъ, че е необходима една нотариална форма, за да се създаде по-голяма сериозностъ както на подготовката, така също и на самото сключване на дружествения договоръ, за да стѣпятъ на по-сигурна почва тѣзи хора, които ще взематъ участие въ него. Това е било необходимо за другитѣ страни, където довѣрнето е по-здраво, а за насъ то ще бжде толкова повече необходимо и непредставява никаква спѣнка за създаването на дружествата.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 2 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 3. Дружествениятъ договоръ трѣбва да опредѣли:
1. Фирмата и седалището на дружеството;
2. Предмета на предприятието;
3. Размѣра на основния капиталъ;
4. Размѣра на основнитѣ дѣлове, съ които съдружницитѣ участвуватъ въ основния капиталъ.“

„Дружествениятъ договоръ не бива да съдържа наредби, противни на този законъ; такива наредби нѣматъ законна сила“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 3 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 4. Фирмата на дружеството трѣбва да съдържа предмета на предприятието или имената на съдружницитѣ или поне името на едно отъ тѣхъ. Фирмата не може да съдържа имената на лица, които не сж съдружници. Съ това не се изключва запазването фирмата на придобито отъ дружеството търговско заведение (Търговския законъ чл. 19).“

„Въ всички случаи фирмата трѣбва да съдържа допълнителното обозначение: „дружество съ ограничена отговорностъ“. Допуска се това обозначение да се съкратява само въ следната форма: „О. О. Д-во“.

„За седалище на дружеството може да бжде опредѣлено само мѣсто въ предѣлитѣ на Царството“.

Тукъ сж възприети всичкитѣ начала на фирменото право: принципитѣ за вѣрността, за истиността на фирмата. Допуснато е само да става едно съкращение за улеснение — това, което и въ чужбина се допуска: G. m. b. H. е казано на български О. О. Д-во. Съ тия съкращения ние свикнахме презъ време на войната.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 4 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 5. Ако дружеството е съставено за ограничено време, или ако на известни членове на дружеството се дава право да искатъ прекратяването му съ възможностъ“

за останалитѣ да продължатъ дружеството безъ първитѣ, то и тѣзи наредби трѣбва да се помѣстятъ въ дружественния договоръ“.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 5 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 6. Ако на съдружниците освенъ изплащане на основни дѣлове се възлагатъ и други задължения къмъ дружеството, то наредбитѣ за тѣхъ трѣбва да се помѣстятъ въ дружественния договоръ. Особено, ако на съдружниците се възлагатъ задължения за периодични вноски не въ пари, а въ други нѣща отъ парична стойност, то дружественниятъ договоръ трѣбва да съдържа точни указания за размѣра и условията на тѣзи задължения, за неустойкитѣ, дължими въ случай на забава, както и нормитѣ за опредѣляне на възнаграждението (чл. 102), което дружеството ще плаща на съдружниците срещу тѣзи вноски. Въ такъвъ случай той трѣбва, освенъ това, да постановява, че прехвърляне на дружествени дѣлове може да става само съ съгласие на дружеството“.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 6 тѣй, както се прочете, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 7. Ако за известни съдружници се запазятъ особени предимства, дружественниятъ договоръ трѣбва по отдѣлно и ясно да опредѣля въ какво се състоятъ тѣ и въ чия полза се установяватъ“.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 7 тѣй, както се прочете, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 8. Основниятъ капиталъ трѣбва да възлиза най-малко на 200.000 л. и се състои отъ основнитѣ дѣлове на отдѣлнитѣ съдружници; тѣзи дѣлове не могатъ да бѣдатъ по-малки отъ 10.000 л.

„Сумата на основнитѣ дѣлове трѣбва да бѣде равна на основния капиталъ, а сумата на всѣки дѣлъ трѣбва да се дѣли на хилядо.

„Основнитѣ дѣлове могатъ да бѣдатъ различни за отдѣлнитѣ съдружници.

„При съставянето на дружеството никой съдружникъ не може да вземе повече отъ единъ дѣлъ“.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 8 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 9. Ако нѣкой съдружникъ внесе като основенъ дѣлъ не пари, а имоти, или ако при съставяне на дружеството то поема имоти отъ съдружници или трети лица, дружественниятъ договоръ трѣбва по отдѣлно и точно да опредѣля: името на съдружника или третото лице, имотитѣ, които се вписватъ или поематъ и паричната стойностъ по която тѣ се взиматъ.

„За вредитѣ, причинени на дружеството отъ невѣрността на оценката на вписанитѣ или поемани имоти, както и за причиненитѣ вреди отъ това, че при съставянето му съдружниците-основатели не сж действували съ грижата на добъръ търговецъ, тѣ отговарятъ спрѣмо дружеството лично и солидарно.

„Исковитѣ за обезщетения се погасяватъ въ 5 години отъ вписването на дружеството въ търговския регистъръ. Спогодби и отказания отъ тѣхъ могатъ да се решаватъ само отъ общото събрание. Тѣ нѣматъ обаче законна сила доколкото обезщетението е необходимо за удовлетворение на дружественитѣ кредитори“.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 9 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

С. Мошановъ (д. сг): Досега въ първоначалния текстъ не сж ли правени нѣкакви измѣнения?

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Правени сж нѣкои редакционни поправки въ огледъ на приетата правна тер-

минология у насъ, а не да се изразяваме съ редакцията на законопроекта, която има нѣмска стилистика.

Министъръ Р. Маджаровъ: Направени сж само редакционни поправки.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Този членъ съдържа известни гаранции и отговорности за основателитѣ, които въ областта на акционерното право видѣхме да сториха нѣкои работи, които не би било желателно да се повторятъ при този новъ видъ дружества, при по-стѣсененъ кръгъ отъ хора, които иматъ по-голямъ довѣрие помежду си, за да могатъ да повѣрятъ капиталитѣ си.

Д. Кьорчевъ (н. л): Защо се казва: „лично и солидарно“?

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Солидарността е сжщността; личното е, може-би, излишно.

Г. Данаиловъ (д. сг): Не е излишно, доколкото дѣловетѣ на едни могатъ да отговарятъ за дѣловетѣ на други — не съ пѣлния имотъ, а съ дѣловетѣ въ дружеството.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Това е асжж най-широката отговорностъ, до която се достига при тоя видъ дружества: всѣки отговаря заради съдружниците си.

Д. Кьорчевъ (н. л): „Солидарно“ не обема ли „лично“?

Министъръ Р. Маджаровъ: По-нататкъ ще се види, когато дойдемъ до другитѣ членове — тамъ всѣка дума е изяснена и ще се види къде е лично и къде е солидарно.

Г. Данаиловъ (д. сг): Г. Кьорчевъ е правъ да попита, понеже ние сме навикнали, като кажемъ „лична отговорностъ“, да разбираме, че се отговаря съ пѣлната имотностъ на човѣка. Той бѣше правъ да попита, и г. докладчикътъ обясни, че се разбира само съ дѣла на участието му въ дружеството.

Министъръ Р. Маджаровъ: Въ последующитѣ членове въпросътъ ще се изясни.

К. Пастуховъ (с. д): Г. докладчикъ! Азъ искамъ да Ви обърна вниманието да докладвате съ кратки обяснения, особено тамъ, където комисията е възприела по-другъ текстъ отъ първоначалния.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Ще се дадатъ обяснения дѣто стане нужда. Тѣзи работи въ всѣки случай сж обяснени много добре отъ коментаритѣ на австрийския законъ, та едва ли ще се предизвикатъ спорове при тълкуването.

Р. Василевъ (д. сг): Добре е Вие да давате обяснения по всѣки членъ. Напр. въ чл. 8 се казва „основнитѣ дѣлове“, а въ следующия членъ се казва: при съставянето на дружеството всеки членъ може да има само по единъ дѣлъ.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Дѣловетѣ могатъ да бѣдатъ различни по размѣръ. Единъ ще вземе дѣлъ за 10.000 л., другъ — за 60.000 л. Това е различното.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Меродавенъ е текстътъ на комисията. Разбира се, тамъ, където има нужда отъ обяснения, г. докладчикътъ ще ги дава.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 10. Съдружниците-основатели не могатъ да получаватъ никакво възнаграждение отъ основния капиталъ за съставянето или за подготвяне съставянето на дружеството.

„Заплащане на разноснитѣ за съставянето на дружеството може да се иска само до размѣра на учредителнитѣ разноси, опредѣлени въ дружественния договоръ“.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 10 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 11. Дружеството съ ограничена отговорностъ не се счита съставено преди вписването му въ търговския реги-

ствъръ на оня съдъ, въ окръга на който то има седалището си.

Онѣзи, които действуватъ отъ името на дружеството преди вписването му, отговарятъ лично и солидарно“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 11 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 12. За да се впише дружество съ ограничена отговорностъ въ търговския регистъръ, изисква се:

1. Да е съставенъ и подписанъ дружествениятъ договоръ;
2. Да е назначенъ управителъ или управителенъ съветъ на дружеството;

3. Всѣки съдружникъ-основателъ да е изплатилъ поне една четвъртъ отъ основния си дѣлъ, въ всѣки случай, обаче, не по-малко отъ 5.000 л.

„Ако споредъ дружествения договоръ основниятъ дѣлъ се състои въ имоти, той трѣбва да се внесе изцѣлю“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Азъ искамъ само да попитамъ г. министра на правосъдието: при вписването на тѣзи дружества съ ограничена отговорностъ ще се плаща ли и данѣкъ върху капитала, както при акционернитѣ дружества? Азъ разбирамъ, че нѣма да се плаща, защото тѣ не сж приравнени къмъ акционернитѣ дружества.

Министъръ Р. Маджаровъ: Не, тѣ сж отдѣлни дружества.

Г. Данаиловъ (д. сг): Въпросътъ е за данѣка върху капитала 2%, който се плаща при регистрацията отъ другитѣ дружества. Тѣзи нови дружества ще се причислятъ ли къмъ старитѣ дружества или ще имъ се даде една привилегия, за да може да се поощри създаването имъ?

Министъръ Р. Маджаровъ: Засега нѣма да плащатъ никакъвъ данѣкъ, освенъ ако се яви въ последствие специаленъ данѣкъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Данѣкътъ е за акционернитѣ дружества. Значи всички други се изключватъ, следователно, и новосъздаденитѣ.

Министъръ Р. Маджаровъ: Това сж дружества, които ние искаме да поощряваме.

Р. Василевъ (д. сг): Гласувайте чл. 12, г. председателю.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Не мога да го поставя на гласуване, понеже нѣма кворумъ.

Г. Даниловъ (д. сг): Никой не прави въпросъ за кворумъ, г. председателю.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣма кворумъ, не мога да го гласувамъ.

Моля г. секретаря да прочете списъка на г. г. народнитѣ представители и да види кои присѣствуватъ отъ тѣзи, които сж го разписали.

Г. Данаиловъ (д. сг): Какъ може да го чете сега? Азъ много съжелявамъ, г. председателю, че Вие давате инициатива за това. Въпросътъ за кворумъ се повдига отъ г. г. народнитѣ представители.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Прочетете чл. 114 отъ конституцията.

Г. Данаиловъ (д. сг): Зная го. Азъ мисля, че никой нѣма да прави въпросъ, за да прокараме този законопроектъ по-бързо, защото той е единъ материаленъ законъ.

С. Костурновъ (д. сг): Г. председателътъ е правъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Трѣбва да се даде възможностъ да работимъ. Нѣкой пътъ практиката измѣнява писания законъ — това трѣбва да го знаете.

Министъръ Р. Маджаровъ: Утре ще бъдемъ безъ дневенъ редъ, г. председателю. Азъ ще Ви цитирамъ тукъ парламентарната практика.

П. Петковъ (з): Това прави честъ на г. председателю.

Г. Данаиловъ (д. сг): Щомъ правите въпросъ отъ това, тогава и ние казваме, че нѣма кворумъ и заседанието трѣбва да се вдигне.

С. Мошановъ (д. сг): Часътъ е 8 безъ четвъртъ. (Влизатъ въ залата народни представители)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 12 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 13. Вписването на дружеството въ търговския регистъръ става само въз основа на писмено заявление, подписано отъ управителитѣ на дружеството.

„Къмъ заявлението трѣбва да се приложи:

1. Дружествениятъ договоръ и, въ случай на чл. 2 алинея втора, пълномощията на представителитѣ, които сж го подписали или нотариално завѣрени преписи отъ тѣзи документи;

2. Подписанъ отъ управителитѣ списъкъ на съдружниците, който трѣбва да съдържа тѣхнитѣ имена, занятие, подданство и мѣстожителство, както и размѣра на поситѣ отъ тѣхъ основни дѣлове и на вноситѣ, направени срещу тѣзи дѣлове;

3. Означение на управителитѣ на дружеството, както и на членоветѣ на надзорния съветъ, ако такива има, съ указване на тѣхнитѣ имена, занятие, подданство и мѣстожителство, а ако управителитѣ не сж назначени въ дружествения договоръ — и съ прилагане завѣренъ преписъ отъ документа за назначаването имъ.

„Сщевременно съ подаване на заявлението, управителитѣ трѣбва да представятъ подписитѣ си, завѣрени по нотариаленъ редъ“.

Д. Кьорчевъ (н. л): Защо е казано договоръ, вмѣсто уставъ?

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Да обясня по запитването на г. Кьорчевъ, защо навсѣкжде, дето въ законопроектъ е казано уставъ, сега е замѣнено съ договоръ. Това е старото, за да се изтъмне повече индивидуалистичниятъ характеръ на този видъ дружествена форма и преодоляването на личния елементъ предъ колективния. Тѣкмо „договоръ“ значи и немската дума „Vertrag“, която е употребена въ германския и австрийския закони.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 13 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 14. Къмъ заявлението за вписване трѣбва да се приложи увѣрение, подписано отъ всички съдружници-основатели, че състоящитѣ се въ пари основни дѣлове сж изплатени въ размѣра, показанъ въ списъка на съдружниците и че платенитѣ суми, както и имотитѣ, които споредъ дружествения договоръ трѣбва да се внасятъ като основни дѣлове, се намиратъ на разположение на управителитѣ.

„За вреди, причинени отъ невѣрни указания въ увѣрението, управителитѣ и съдружницитѣ-основатели отговарятъ къмъ дружеството лично и солидарно. Наредбитѣ на чл. 9, алинея последна, се прилагатъ и въ тоя случай.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 14 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 15. Окрѣжниятъ съдъ прѣвѣрява пълнотата и закономѣрността на заявлението и приложенията му, особено на дружествения договоръ, както и наличността на условията за вписването, и се произнася по него съ опредѣление.

„Опредѣлението на съда, съ което се отказва вписване въ търговския регистъръ извлечението отъ договора могатъ да го обжалватъ предъ апелативния съдъ въ две седмици отъ деня на връчването. Апелативниятъ съдъ, следъ изслушване представителитѣ на дружеството, се произнася въ единъ месецъ отъ постъпване на жалбата, съ окончателно опредѣление, което не подлежи на обжалване.

„Вписването на дружеството се извършва чрезъ вписване въ търговския регистъръ извлечението отъ договора по чл. 16. Освенъ това въ регистра се вписватъ имената на управителитѣ и размѣрѣтъ на изплащанията, направени срещу основния капиталъ, и се прилагатъ дружествениятъ договоръ и списъкътъ на съдружницитѣ“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 15 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 16. Вписаниятъ дружественъ договоръ се обнародва отъ сѣда въ извлѣчение.

„Обнародванетоъ трѣбва да съдържа:

1. Деня на сключване дружественя договоръ;
2. Фирмата и седалището на дружеството;
3. Предмета на предприятието;
4. Размѣра на основния капиталъ и размѣра на направенитѣ вноски;
5. Наредбитѣ за начина, по който ще се обнародватъ дружественитѣ обявления, ако такива се съдържатъ въ дружественя договоръ;
6. Наредбитѣ на дружественя договоръ, обозначени въ чл. чл. 5, 7 и 9;
7. Имената, занятieto, подданството и мѣстожителството на управителитѣ и постановленията на дружественя договоръ относно начина, по който тѣ ще действуватъ“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 16 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„ОТДѢЛЪ П.

„Дружествени органи“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ заглавието тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Глава I.

„Управители (управителенъ съветъ)“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ заглавието на глава първа тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 17. Дружеството трѣбва да има единъ или нѣколко управители. За такива могатъ да бждатъ назначени както членове, тѣй и нечленове на дружеството. Най-малко половината отъ тѣхъ трѣбва да сж български подданици, живущи въ България.

„Назначаването на управителитѣ става въ дружественя договоръ или съ решение на съдружницитѣ или отъ надзорния съветъ, ако договорътъ допуца това.

„Ако въ дружественя договоръ е постановено, че всички съдружници иматъ право да управляватъ дружественитѣ дѣла, то се счита, че само тѣзи, които сж били съдружници при издаване на тази наредба, сж назначени за управители“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 17 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 18. Всички управители, безразлично по какъвъ начинъ сж назначени, могатъ да бждатъ уволнявани въ всѣко време съ решение на съдружницитѣ, обаче съ запазване на правата имъ за обезщетение, които тѣ могатъ да иматъ по силата на сществующитѣ договори. Ако управителитѣ се назначаватъ отъ надзорния съветъ, тѣ могатъ да бждатъ уволнявани и отъ него.

„Ако управителитѣ сж назначени въ дружественя договоръ и сж членове на дружеството, уволнението може да бжде ограничено само за случаитѣ, когато сществува въжни причини за това: грубо нарушение на служебнитѣ длѣжности, неспособностъ за редовно водене на дружественитѣ дѣла и др.“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Панайотъ Деневъ.

П. Деневъ (д. сг): Азъ питамъ г. докладчика, какъ се разбира факултативниятъ изразъ „може да бжде“ Уволнението „може да бжде ограничено“ или „се ограничава“.

Министъръ Р. Маджаровъ: Факултативно е — може.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): То е факултативно.

Министъръ Р. Маджаровъ: Нарочно е поставено. Надъ всѣка дума е мислено.

С. Мошановъ (д. сг): „И други“ не е ли много широко?

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): „И други“, разбира се, причини отъ сщия видъ и характеръ. Така е и при уволнението на управителния съветъ на акционернитѣ дружества, както и на събирателнитѣ дружества, за което има посочени маса указания въ респективнитѣ членове на търговския законъ. Сжко така наредбитѣ за управителитѣ на фирми по търговския законъ въ това отношение ще иматъ съответно приложение.

П. Деневъ (д. сг): Г. председателю! Азъ правя конкретното предложение. Въ единъ законъ като този, който приемаме, където се изброяватъ причинитѣ за уволнение, азъ смѣтамъ, че трѣбва изчерпателно да бждатъ изброени причинитѣ, по които може да се допусне това, защото единъ изразъ „и други“ може да даде поводъ за най-различни тълкувания и да се явятъ най-нежелателни спорове. Та азъ моля този изразъ „и други“ да се премахне, тѣй като това е специаленъ законъ.

А. Сталийски (д. сг): Азъ искамъ да обясня на г. Деневъ защо е поставено при изброяване причинитѣ за уволнение „и други“. Въ германския текстъ сжко е казано „и други“ и тамъ сж изброени не лимитативно, но е казано „грубо нарушение на служебнитѣ длѣжности, неспособностъ и други такива отъ този родъ причини“.

П. Деневъ (д. сг): Тогава да кажемъ: „и други отъ този родъ причини“.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Азъ смѣтамъ, че това се разбира.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на правосѣднето.

Министъръ Р. Маджаровъ: Азъ намирамъ, че следъ обясненията, които се дадоха, не трѣбва да се туря „и други подобни причини“, защото преди всичко трѣбва да ви кажа, че още съ гласуването на закона се готви и неговиятъ коментаръ. Такава практика се заведва занатпредъ въ министерството. Юриспруденцията е създадена въ Германия и Австрия. Отъ друга страна, сждътъ е, който ще констатира, а безспорно, той ще трѣбва да има известна свобода на действие. Има причини, които законодателятъ не може да предвиди. Насоката, която се дава на сждитѣ какъ да действуватъ, е опредѣлена. Така че да си остане както е въ члена: грубо нарушение на служебнитѣ длѣжности, неспособностъ и други, като подъ това „и други“ се разбиратъ причини отъ сщия характеръ. Предъ видъ обясненията, които се дадоха, азъ моля да не претрупваме закона, а да си остане така, както е.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Тукъ трѣбва да се иматъ предъ видъ както общитѣ наредби за управителитѣ на фирми, така и наредбитѣ за управлението на събирателнитѣ дружества.

П. Деневъ (д. сг): Докато въ тази алинея на чл. 18 се говори за ограничение на случаитѣ на уволнение, изразътъ „и други“ открива възможностъ за най-голямо разширение. Това е противоречие въ текста.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Азъ смѣтамъ, че обясненията ще служатъ за указание на практиката. Нѣма нужда отъ това претрупване на текста съ „и други подобни отъ този родъ причини“, тѣй като то се разбира.

С. Мошановъ (д. сг): Най-много караници ставатъ при смѣняването на управителния съветъ, затуй трѣбва да бждемъ прецизни.

Министъръ Р. Маджаровъ: Нека бжде „и други подобни“ — това е българското.

А. Сталийски (д. сг): Недейте поставя „родъ“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има предложение, на края на чл. 18, следъ думитѣ „и други“, да се постави думата „подобни“. Които приематъ тази прибавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраннето приема. Които приематъ чл. 18 тѣй, както се прочете, заедно съ прибавката, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраннето приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 19. Всѣка промѣна на управителитѣ, както и прекратяването или измѣняването на тѣхнитѣ представителни права, трѣбва да бждатъ незабавно заявени за вписване въ търговския регистъръ.

„Кѣмъ заявлението трѣбва да се приложатъ въ завѣренъ преписъ документитѣ за назначението на новитѣ управители или за прекратяване или измѣняване на представителнитѣ имъ права.

„Същевременно новитѣ управители трѣбва да представятъ въ съда подписитѣ си, завѣрени по нотариаленъ редъ.

„Доколко прекратяването или измѣняването на представителнитѣ права може да бжде противопоставено на трети лица, се опредѣля споредъ правилото на чл. 50 отъ търговския законъ относно прекратяването на пълномощието за управляване на фирмата“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 19 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраннето приема.

Г-да! Привършваме днешната работа. Пристъпваме тѣмъ опредѣляне на дневния редъ за идущето заседание, което ще бжде утре, 2 ч. следъ обѣдъ.

Председателството предлага следния дневенъ редъ:

1. Трето четене законопроекта за разрешаване на Дунавската градска община да сключи вътрешенъ облигационенъ заемъ и пр.

2. Трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за данѣка върху сградитѣ.

3. Докладъ на прометарната комисия.

4. Второ четене на законопроекта за дружествата съ ограничена отговорностъ (продължение разискванията).

5. Второ четене на законопроекта за цѣтата на гласоподавателнитѣ бюлетини въ изборитѣ за членове на окръжни съвети, градски и селски общински съвети и училищни настоятелства.

6. Второ четене на законопроекта за измѣнение и допълнение закона за амнистията отъ 10 януарий 1924 г.

7. Второ четене на законопроекта за санитарно-ветеринарната служба (продължение разискванията) и

8. Предложение за одобрение постановленията на Министерския съветъ за отпушане безплатно желѣзни релси на общинскитѣ управления на с. с. Енчевци и Пчелинци, на Тръвненското градско общинско управление, на общинското управление въ с. Връбница, Софийска околия и на Селскорѣшкото общинско управление, Дръбнска околия.

Д. Тодоровъ (д. сг): Г. председателю! Имамъ да направя едно предложение въ връзка съ дневния редъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Имате думата.

Д. Тодоровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Моля да се съгласите, щото последната точка отъ днешния дневенъ редъ — законопроекта за измѣнение и допълнение

Подпредседатели: { **М. НАЙДЕНОВЪ**
                          { **Д-ръ Б. ВАЗОВЪ**

закона за амнистията отъ 10 януарий 1924 г. да бжде поставена първа въ дневния редъ за утре.

Бързамъ да ви кажа съображенията. Предстои ни да празнуваме светлитѣ Христови празници, а ние сме християни.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Ще има време.

Д. Тодоровъ (д. сг): Азъ наричамъ християни всички ония . . .

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Ще има време, г. Тодоровъ, за гласуването на този законъ. Бждете спокойни.

М. Дилановъ (з): Да се гласува предложението на г. Тодоровъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Искамъ преди Христовитѣ празници, ако не можемъ да отворимъ тъмницитѣ за тѣзи, които подлежатъ да получатъ едно снизхождение, то поне тамъ да проникне надеждата, че скоро ще го получатъ. Никога не е по-вѣрна поговорката, че двойно дава онзи, който на време дава, и нѣма да сбъркаме, а, наопаки, ще спечелимъ, ако тоя въпросъ се разреши по-скоро, щомъ като еднажъ сме го поставили на дневенъ редъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министъръ-председателя.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Г. г. народни представители! Нѣма нищо по-хубаво отъ това, което предлага г. Тодоровъ, но нека не се разваля дневния редъ. Поставенитѣ на дневенъ редъ законопроекти ще минатъ и ще дойде редъ и на законопроекта за амнистията. Утре той непременно ще мине.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Ще има закѣснение.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Нѣма да има никакво закѣснение, бждете спокойни.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д. сг): Г. г. народни представители! Още въ първото заседание повдигнахъ въпроса за редовното започване на заседанията. Да идваме поне въ 3 часа, за да завършваме рано. Идваме въ 5 часа.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Председателството може само да Ви благодари за това.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Идвайте на време, за да свършваме на време.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ предложението отъ председателството дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраннето приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 8 ч. и 5 м.)

Секретарь: **Д-ръ Ц. ДЯКОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ.**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Отр.	Отр.
Отпуски , разрешени на народнитѣ представители: Григоръ Реджовъ, Христо Господиновъ П, Дюдо Георгиевъ, д-ръ Никола Чирпанлиевъ, Таско Стоилковъ, Никола Кемилевъ, Костадинъ Георгиевъ, Борисъ Волевъ, Христо Черневъ, Николай Алексиевъ, Райгелъ Гургутски, Петко Търпановъ, Иванъ Симеоновъ, Михаилъ Донсузовъ, Станъ Ангеловъ, Георги Поповъ, Стефанъ Гочевъ, Андрей Ляпчевъ и Проданъ Поповъ	1567	1567
Законопроекти:		
1. За измѣнение и допълнение закона за военни данѣжъ (Съобщение)	1567	
2. За измѣнение и допълнение на закона за заселване бѣжанцитѣ и обезпечаване поминъка имъ отъ 20 декемврий 1920 г. (Съобщение)	1567	
3. За разрешаване на Дуинишката градска община да сключи вътрешенъ облигационенъ заемъ въ размѣръ на 3.000.000 л. (Първо и второ четене)	1572	
4. За измѣнение и допълнение на закона за събиране прѣжитѣ данѣци (Първо четене)	1573	
5. За измѣнение и допълнение на закона за данѣка върху сградитѣ (Първо и второ четене)	1580	
6. За пенсиятъ на пострадалиятѣ санитарни служители въ борба противъ епидемиятъ: петнистѣ тифъ, холера и чума (Първо четене)	1580	
7. За измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за пенсиятъ и възнагражденията на опълчениитѣ и поборнициитѣ отъ 1905 г. и измѣненията и допълненията му отъ 1906 г. и тѣзи направни съ бюджетитѣ на държавата за финансовата 1921—1922 и 1922—1923 г. (Първо четене)	1582	
8. За дружествата съ ограничена отговорности (Второ четене — докладване и разискване)	1582	
Предложение отъ народнитѣ представители Х. Силянковъ, Д. Бошняковъ и А. Цаневъ за отпущане на заселилитѣ се въ България вследствие руската революция руски граждани, взели участие съ рускитѣ войски отъ освободителната война, народни пенсия (Съобщение)		1567
Питания:		
1. отъ народния представител Никола Рачевъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве — пита: по поводъ твърдението на народния представител Лулчевъ въ заседанието отъ 9 т. м., има ли масови уволнения на фелдшери по незаконни причини и ако има, колко сѣтъ и защо сѣ уволнени (Съобщение, развиване и отговоръ)		1567 1572
2. отъ народния представител Хараламби Христовъ къмъ министра на търговията, промишлеността и труда относително причинитѣ, по които сѣ уволнени десетъ души работници отъ Държавната печатница (Развиване и отговоръ)		1567
3. отъ народния представител Минчо Деляновъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве — пита какви мѣрки е взелъ за парализиране по-нататъшнитѣ действия на организираната шайка въ с. Орманли Софийска околия, която на 15 мартъ н. г. се е явила на свиканото отъ сѣщия народенъ представител събрание и се е нахвърлила безпричинно върху присъстващитѣ тамъ сдружени земледѣлци (Развиване и отговоръ)		1569
Случка. — Лично обяснение отъ народния представител Григоръ Реджовъ по поводъ питането на народния представител Минчо Деляновъ и твърдението отъ последния, че първиятъ пристигналъ въ с. Орманлий, когато е било свикано събранието отъ Деляновъ, съ трима души стражари		1571
Дневенъ редъ за следующето заседание		1587